

Nlaš tednik

Kronika

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

LETO XII./ŠTEVILKA 4

CELOVEC, DNE 28. JANUARJA 1960

CENA 2.— ŠILINGA

Nikdar hlapci!

Za koga se prej navdušimo: za moža, v katerem se samozavestna moštost druži z naravno skromnostjo, ali za onega, čigar oči se umikajo jasnemu pogledu in čigar srce je brez samospoštovanja zmoglo le klečeplazenja pred višjimi, obenem pa domišljave nadutosti do enakih in nižjih? Možnost prvega nas zgrabi in navduši, hlapčevstvo drugega pa žali in odbija.

Če bi razgrnil kdo pajčolan nad našimi dolinami med zilijskim šmohorjem in pliberško smarjeto, med obdravskimi Kostanjami in kapelško Lepeno, bi zazrl žaloigro, ki bi bila vredna velikega dramatika. Zrl bi v dušo ljudstva, ki niha med stvarno, resno moštostjo in nizkim hlapčevstvom, med iskrenim domoljubjem in najplehkejšim koristolovstvom. Sicer je res tudi drugod dovolj sence in sonca, a tako rezka razlika med svetlim in temnim, zavednostjo in nezavednostjo človeka pri lastnem rodu bolj zaboli kot drugod.

Zakaj je pri nas toliko hlapčevske miselnosti, ki se stopnjuje prav do besnega sovraštva do lastnega sveta? Tako se je zgodilo pred tedni nekje, da so med sv. daritvijo duhovniku, ki je molil slovensko, iz neke nezavedne skupine v cerkvi izivalno odgovarjali nemško. Pri seji nekega občinskega odbora so soglasno razdelili denarno pomoč mladinskim organizacijam in med njimi tudi domači farni mladini. Pa vstane človek, ki se noče zavedati svojega porenja, in izbruha najtrše psolve v obraz slovenskim odbornikom, na katerih pobudo je bila sklenjena vzajemna delitev vsote. Dva prizora iz nedavnih dni. Dnevno pa se dogaja, kjer koli na cesti, vlaku, avtobusu, da je ljudstvo strah in sam govori domači slovenski jezik in da raje lomi neko trdo, prirojeno nemščino.

Dva vzroka te hlapčevske miselnosti navajam: Premalo poznamo lastni svet, njegovo bogastvo, zgodovino, moč in bodočnost. Narod-sosed pa nam po nadutosti in domišljavosti nekaterih svojih članov vceplja čut manjvrednosti in lastnega omalovaževanja.

Naš jezik je po svoji blaglasni melodiji čista, jasna pesem. Kot bi ubiral strune, najde ljubitelj tega jezika njegov bogati izraz za vse prilike in položaje in ve za vse njegove svojstvenosti v skladnji in sprejetvi. Nam pa naša šola ne daje niti dovolj najpreprostejših izrazov za delo in življenje in tako se rod za rodom otepa jezikovnih težav z nemščino, ki morajo boleti tudi sleherne pravega Nemca. Cele gore bogastva so nako-pičene v slovenski kulturi, pa najsi je v vezani ali nevezani, priprosti ali gosposko zlikani besedi, v melodiji ali barvi, v mojstrovini kiparjevega dleta ali slikarjevega čopiča. Po svojih znanstvenih delih, umskih raziskovanjih v najrazličnejših področjih sodobne vede stoji slovenski narod enakovreden med drugimi, po številu večjimi. Njegova zgodovina ni sicer zgodovina cesarjev in kraljev, a je zgodovina pridnega dela, trdnosti, žuljave pesti in močnega nastopa svobodnjakov izza ustoličevanja koroških vojvod pa preko bojev s Turki in kmecih puntov v naše dni. In ta zgodovina vodi v bodočnost, ko bodo lice evropskega kontinenta klesali — kot enaki med enakimi — tudi močje slovenskega porenja. Tako veli tudi fatimska prerokba. In kar je najdragocenejše v duševnosti slovenskega ljudstva, je njegova iskrena vernost, iz katere povezuje vse zemsko življenje v veličastvo in vekovitost nadnarave.

Danes biti Nemec nikakor ni zavidanja vredno. Zakaj ne? Bogata je nemška zgodovina. Svoj višek je nemštvo doseglo pač tedaj, ko sta si rimski papež in nemški cesar vzajemno delila oblast nad Evropo in njenimi ljudstvi. Razsežna in razkošna je nemška kulturna zgodovina. Bogat na besednem zakladu in na izrazih je nemški jezik. Gospodarski povojni razcvit Zapadne Nemčije iz ruševin vojne je presenetljiv, a skriva v samozadovoljstvu množice tudi velike nevarnosti.

Vreden je nemški narod usmiljenja, ker se danes s tako težavo bori za svoj duhovni obraz. Pred petnajst leti se je razgalila strahotna praznina nemškega nacionalizma in pretresljivo prostaštvo hitlerjanstva. Eden njegovih sodobnih „modrecev“ pa je zapisal v novoletnem uvodniku ugledne nem-

Kri teče v Alžiru

V Alžiru, biseru francoske kolonialne posesti, doživlja evropski kolonialni vek svoj tragični višek. Ta severnoafriška pokrajina, ki so jo francoske bojne ladje in kopne čete osvojile l. 1830 in nato v 50 let trajajočih uporih z ognjem in mečem »pomirile« se je v zadnjih 50 letih razvila v eno izmed najbolj cvetočih dežel Afrike.

Srednjeveška gnezda morskih razbojnikov in arabske naselbine so se razvila v moderna mesta, obalni pas, ki ga v notranjosti loči visoko pogorje Atlas od razsežne Saharske puščave, pa se je spremenil v pravicni vrt, kjer v bujni tropski klimi in ob uporabi modernih kmetijskih metod uspevajo raznovrstni sadeži, od dateljev do grozdja, od žita do oliv. Iz osrčja zemlje pa kopljejo železo, svinčevo, živorebrno, antimonovo in bakreno rudo.

V povojni dobi so pa v Saharski puščavi odkrili nova bogata ležišča rudnin, obenem pa ugotovili, da ta največja afriška puščava takorekoč plava — na podzemeljskem morju petroleja. S sahariskim petrolejem bi lahko Francija krila vse svoje potrebe. In petrolej je danes za vsako državo isto kot kri za človeka.

V tem od Boga blagoslovljenem pre-

delu se je naselil dober milijon Francozov, ki imajo v svojih rokah najboljšo zemljo, vse višje upravne službe in vse donosnejše gospodarske panoge. Ob uporabi cene delovne sile iz 9-milijonske množice muslimanskih domačinov arabske in berberske rase so dosegli blagostanje, ki ga ne uživa nihče v Evropi.

Druga svetovna vojna pa je zbudila tudi v domačinih željo po politični samostojnosti. Sčasoma je zrasla tudi plast domačega izobraženstva, ki je prevzelo vodstvo arabskih množic. V Parizu so kmalu sprevideli, da se ne bo moč dolgo upirati zahtevam domačega arabskega prebivalstva po samostojnosti, toda nobena vlada se ni upala podvzeti in storiti usodnega koraka, kajti morala je računati z odporom enega milijona Francozov v Alžiru ter vsemi tistimi v Franciji, ki se še niso sprijaznili z dejstvom, da je doba kolonializma v zatonu.

Arabski voditelji so se končno odločili za upor in od l. 1954 divja v Alžiru borba, ki je francoske čete niso mogle zmagati, pa četudi je število francoskih vojakov v Alžiru od nekaj polkov narastlo na 400.000 (Dalje na 8. strani)

Resnica je enaka za vse

Občni zbor Narodnega sveta koroških Slovencev je zbudil številne in po vsebini raznovrstne odmeve v skoraj vsem koroškem, pa tudi v ostalem avstrijskem in celo inozemskem tisku. To je brez ozira na vsebino poročil samo po sebi že razveseljivo, kajti tudi priča, da je slovenski življenj na Koroškem ter njegovo delovanje zadeva, katere pomen sega preko deželnega okvira. Vendar ne moremo molče preiti nekaterih trditev, ki so se pojavile v tej zvezi. Tako je na primer dunajski tednik »Heute« zapisal, da je bil prejšnji predsednik dr. Joško Tischler »premalo delaven« in zaradi tega »odrinjen« na mesto častnega predsednika.

Nekaj podobnega je med drugim trdila tudi graška »Tagespost«.

K temu bi pripomnili samo to, da so dejstva povsem drugačna in to lahko po-

trdi vsakdo, ki je bil na občnem zboru. Resnica je, da je dr. Tischler ponovno prošnjo zborovalcev, da zopet prevzame predsedstvo, odločno odklonil in zato navedel stvarne razloge. Šele, ko je dal delegatom zagotovilo, da bo s svojimi izkušnjami tudi vnaprej podpiral novi odbor, je občni zbor izvolil novi odbor. In prvo, kar je naredil novoizvoljeni predsednik, je bila naslednja izjava: »Naša hvaležnost dr. Tischlerju bodi v tem, da bomo zvesto nadaljevali njegovo delo in sledili ciljem, ki jih je on postavil!«

Razumemo dobro, da so ti komentarji na račun dr. Tischlerja izraz slabo prikritega nezadovoljstva nad strnjeno krščanskimi vrst v dosedanji borbi za naše narodne pravice in je njihov prozorni namen le, to strnjeno skrhati, kar pa se jim nikakor ne bo posrečilo.

Slovensko kulturno društvo v Celovcu

Vse Slovence iz Celovca in naših dolin vabimo na našo

PUSTNO PRIREDITEV

v nedeljo, dne 7. februarja ob 6. uri zvečer v Kolpingovi dvorani

V CELOVCU

Na sporedu je veseloigra »STRIC V TOPLICAH«, bogat srečolov in prosta zabava s plesom.

ške revije trdo sodbo: »Nikdar ne bi smeli pozabiti, da se leta 1933 (ob Hitlerjevem nastopu) nemške katoliške organizacije niso zrušile pod žilavim odporom, marveč da so se sesule kakor papirnate hišice, kadar vanje pihne veter. Ta žalostna izkušnja pa nas ni izučila, nasprotno, znova smo v nevarnosti, da bi vse spet pričakovali rajši od na pol političnih organizacij in prireditev kakor pa od krepitve resnične verske bista. Vedemo se tako, kakor da bi bila katastrofa nacionalsocializma le vmesna igra in jasn dokaz, da smo bili leta 1933 na pravi poti in da je danes treba le veselo nadaljevati to pot!«. — Najnovejši pojavi neonacizma so žalostno pritrldilo, kako resnična je ta prostovoljna nemška izpoved. Prav zato je tudi omalovaževanje Slovencev po nemškem nacionalizmu samo usodna zgodovinska zmota in zaveden

Slovenec mora nanjo odgovarjati le s pomilovanjem in molkom. In z željo, da mu Bog nakloni končno vendarle milost spoznanja.

Ne odklanjamo gospodarskega in političnega sodelovanja in nikakor ne zagovarjamo kulturne izolacije od drugih narodov. Smo pa za moštost in narodno zavednost zato, ker more le zaveden narod navezati plodne zveze s svojimi sosedi in tvoriti občestvo narodov na političnem in duhovnem področju. Med možni in hlapci ni prirejenosti in enakopravne pogodbe, marveč le ukaz enega in molk drugega. In samo dejstvo, da smo kljub vsem preizkušnjam obstali, je tudi dokaz, da smo po bistvu zdravi, močni ter da nam gre pod božjim soncem prostor prav tako kot vsem drugim, kot enakim med enakimi.

dro

Prošnja in pojasnilo naročnikom

Zadnjima dvema števkama smo priložili položnice za naročnino za tiste prijatelje našega lista, ki naročnine še niso poravnali. V zadnjih tednih so se mnogi naši prošnji odzvali in zato se vsem prav iz srca zahvaljujemo.

To pot se ponovno obračamo na tiste, ki tega še niso storili in jih prosimo nekoliko razumevanja za naš položaj. Izdajanje lista je vezano z velikimi stroški, ki rastejo iz leta v leto. Zato smo bili prisiljeni naročnino povišati in sicer:

Naročnina v letu 1960 znaša za Avstrijo: za celo leto 80.— šil., za pol leta 40.— šil. in za četrt leta 20.— šil. Posamezna številka stane 2.— šilinga.

Za inozemstvo veljajo v letu 1960 sledeče cene: Za Italijo 2.500 lir, Nemčijo 20.— DM, Švico 20.— sfr, Holandijo 20.— hfl, Belgijo 250.— brf; Francijo 2.200 ffr, Švedsko 25.— š. kr. Za Ameriko, Kanado in ostale prekomorske dežele pa celoletno 6.— \$ (s poštnino vred).

Dragi prijatelji, ne jemljite te naše prošnje za terjanje, kajti vsi naročniki in bralci lista ste s tistimi vred, ki ga izdajamo in z delom pri njem pomagamo, ena sama velika slovenska družina. Zato je ta naš poziv le prošnja za bratsko razumevanje naših potreb. Prepričani smo, da bo dobremu prijatelju »Tedniku«, ki prihaja zvesto vsak teden na vaše domove in vam prinaša novice iz domačih in tujih krajev, vsakdo rad pomagal, da bo mogel tako tudi še naprej prihajati.

To lahko storite s plačilom naročnine, in morda še s kakim darom za tiskovni sklad, kar bomo s hvaležnostjo zabeležili v posebni rubriki našega lista.

Uredništvo in uprava

KRATKE VESTI

Epidemija gripe je zahtevala doslej 1000 smrti. Žrtve v juž. Franciji. Napada povečini starejše osebe in je po zunanjih znakih podobna azijski gripi, ki je divjala po Evropi leta 1957. V zadnjih dneh je segla tudi v Nemčijo, Italijo in Švico. Nemški gospodarski minister, ki je kljub boleznim odpotoval v Kairo, je moral ondi v posteljo.

49 stopinj vročine so zaznamovali v Avstraliji, ki prestaja v teh dneh vročinski val, kot ga ne pomnijo najstarejši ljudje v tej vroči deželi. Zaradi sončne kapi je umrlo 50 oseb.

V Moskvi je umrl general Malinin, poveljnik sovjetskih čet na Madžarskem leta 1956. On je s tanki in topovi v krvi zadušil madžarski upor, za kar je prejel najvišje sovjetsko odlikovanje.

Plaz je zasul 440 rudarjev v kraju Coalbrook v Južni Afriki. Kljub nevarnim premikom zemlje, nekaj dni prej, je rudniška uprava nadaljevala z delom v globini 200 metrov, dokler ni minuli petek plaz peska in gruščja zaprl rudarjem pot na prosto. Kljub obupnim naporom reševalcev, da si utrejo pot k zakopanim rudarjem ter dvema velikima rovoma, ki so ju s posebnimi stroji začeli vrtati s površja zemlje v globino, zasutim rudarjem ni bilo moč pomagati, kajti menijo, da so bili v nekaj trenutkih po nesreči mrtvi zaradi strupenega plina, ki se ponavadi nahaja v bližini premogovnih ležišč. Njegovo prisotnost so ugotovili tudi pri tej nesreči. Oblasti so uvedle strogo preiskavo o tej nesreči, ki je največja v zgodovini Južne Afrike. Od 440 zasutih rudarjev je bilo samo šest nadzornikov belcev, ostali pa so bili vsi črnci.

Politični teden

Po svetu . . .

Neonacizem še vedno v ospredju

Kljukasti križi in protižidovski napisi so še vedno v ospredju mednarodno političnega dogajanja. V Zapadni Nemčiji se je sestal parlament na posebno sejo, na kateri so govorniki vseh strank obsodili pojave neonacističnih stremljenj. Notranji minister Schröder je predložil tudi osnutek novega zakona, ki bi zvezni vladi dal posebno pooblastilo v primeru ponovnih izredov. Vendar je bilo malo upanja, da bo zakon sprejet, kajti socialistična stranka, ki je v bonnskem parlamentu v opoziciji, je Schröderjev predlog odklonila. Novi zakon bi pomenil spremembo ustave, za katero pa je potrebna dvotretjinska večina, ki je pa Adenauerjeva vlada nima.

Pa tudi v sami Adenauerjevi stranki so ljudje, ki bi pojav nacizma najraje spravili s sveta kot »nepremišljeno početje po balinov« ali pa podtaknili odgovornost zanj komunistom. Celotnotranji minister Schröder sam se je začel nagibati k temu, vendar je moral priznati, da za to trditev nima nobenih dokazov. Zadnji dogodki so razgalili resnično rano nemštva, namreč, da je med Nemci starih nacistov več, kot je nemški vladi ljubo. In ti so vzgojili nemško mladino k temu, da danes maže kljukaste križe po zidovih ter razobeša Hitlerjeve zastave. Tudi vojni minister Strauß bi najraje videl, če bi bili vsega krivi komunisti. Borba proti nacizmu je težka iz dveh vzrokov: 1. ker sedijo v državni upravi na mnogih mestih bivši nacisti in 2. ker hoče opozicijska stranka tudi iz te zadeve kovati strankarsko politični kapital. Kot pravijo, da denar ne smrdi, tako tudi ne smrdijo volilni glasovi, pa čeprav prihajajo iz rjave duše. Zato so zapadnonemški socialisti takoj padli po Adenauerju, ki je v prvi jezi izjavil na nekem zborovanju, da bi bilo treba mlečezobe mazače kljukastih križev pošteno premikastiti. Takoj so se spomnili na načela človečanstva in pravne države, to je na ista načela, ki so jih Hitler in njegovi pomagači potepali prvi dan, ko so prišli na oblast ter bi jih njihovi učenci zopet.

To zadržanje je svetu pokazalo, da je tudi v Zapadni Nemčiji pot od lepih besed do ustreznih dejanj dolga in vijugasta. Zato pa nezaupanje, ki so ga v mednarodnem svetu zbudili pojavi neonacizma, narašča. Mednarodno politična pozicija bonnske vlade je vedno šibkejša.

Adenauer v Rimu

To je moral na lastni koži preizkusiti zapadnonemški kancler Adenauer, ko je bil minul teden na že dolgo napovedanem obisku v Rimu. Pravzaprav se je vrnil v Rima praznih rok, kajti italijanska vlada si ni hotela vezati rok. V naslednjih dneh se namreč italijanski državni predsednik Gronchi odpelje v Moskvo, kamor gre kljub očitnemu nezadovoljstvu vatikanskih krogov. Zato so se Adenauerjevi razgovori z italijansko vlado končali s kopico prijaznih besed, ki pa niso mogle prikriti hladnosti odnosov med Bonnom in Rimom. Prvič po dolgem času so se pojavili tudi v nekomunističnem italijanskem časopisu pikri glasovi na račun Nemcev. Med drugimi so predlagali, da naj Adenauer obišče množično grobišče talcev v Ardeatinski jami pri Rimu, kjer je nemška soldateska leta 1944 postrelila 238 nedolžnih talcev kot represalijo za napad na nemške policijske čete v zasedenem Rimu. Adenauer je bil že večkrat v Rimu v minulih letih, vendar te zadeve ni nihče omenil, še manj pa predlagal tak obisk.

V mednarodni politiki je doslej Italija podpirala Zapadno Nemčijo glede neposteljivosti pri ohranitvi sedanjega položaja Berlina ter vztrajanju pri zahtevi po zedinjenju obeh Nemčij. V zadnjem času pa so si menda tudi Italijani premislili in se nagibajo k bolj »elastični politiki« do Sovjetske zveze. Ta elastičnost bi šla seveda na račun Nemcev. Zato v Bonnu z zaskrbljenostjo spremljajo priprave za Gronchijev obisk v Moskvi, posebno ker ima drugi veliki dosedanji Adenauerjev podpornik v mednarodni politiki, francoski predsednik De Gaulle lastne skrbi v Alžiru, kjer ima polne roke, da ukroti nestrp-

ne Francoze, ki nočejo razumeti, da se bo treba odpovedati kolonialnim privilegijem.

Atomski poskusi v Tihem oceanu

Kot je bilo napovedano so minuli teden sovjetski raketni tehniki izvedli prvi poskus za daljnometno raketo, ki so jo izstrelili iz baze v Rusiji na približno 12.000 km oddaljeni cilj v Tihem oceanu. Po sovjetskih uradnih sporočilih je poskus povsem uspel in je raketa padla le nekaj kilometrov od središča predela, ki je bil označen kot cilj. Po ameriških računih pa je raketa zgrešila cilj za več 100 km. Kdo ima prav, je težko reči in upajmo, da se obe sporni stranki ne spustita v to, da s »praktično« uporabo teh orožij izvedeta za vsakogar prepričljiv dokaz.

Vsekakor je pa že prvi sovjetski poskus v Pacifiku dokazal, da so Sovjeti v raketni tehniki znatno prehiteli Amerikance. Zato pa v bodoče Amerikanci ne bodo stali križem rok. To kaže novi ameriški proračun, ki ga je predsednik Eisenhower predložil parlamentu. Znaša 80 milijard dolarjev in od tega bo šla dobra polovica za vojaške namene. Od za vojaške namene določene vsote pa zopet odpade 60 procentov na letalstvo, kajti program za razvoj raketne tehnike je vključen v sestav vojaškega letalstva. Podrobnosti seveda niso bile objavljene. Obenem je bil znatno povečan znesek za vojaško pomoč zavezniškim državam, kljub temu, da je v zadnjih mesecih Ameriki začelo primanjkovati dolarjev in je morala začeti svoje inozemske obveznosti plačevati v zlatu. Ameriška plačilna bilanca z inozemstvom je zaradi pičlega izvoza in velikih izdatkov za ameriške čete v Evropi in Aziji ter Afriki postala pasivna. Toda ameriške rezerve so tako velike, da ta mala motnja ne more prekriti velikih ameriških svetovnopoličnih konceptov.

. . . in pri nas v Avstriji

Koalicijski izlet v Indijo

Iz Indije sta se vrnila podkancler dr. Pittermann in nekaj dni nato še finančni minister Kamitz. Po izjavah sodeč je bilo bivanje v Indiji prijetno. Ondi je avstrijska delegacija prisostvovala otvoritvi velike železarne, ki sta jo zgradili avstrijsko podjetje VOEST in zapadnonemški Krupp. Proizvajala bo takozvano LD železo po postopku, ki je avstrijski patent in je bil iznajden v Linzu in Donawitzu (odtod LD: Linz-Donawitz). Avstrijska ministra sta bila ondi gosta indijske vlade, poleg slovesnosti pa sta imela tudi važne politično-gospodarske razgovore.

Kot izgleda, je bil sklenjen načelni sporazum o avstrijskem dolgoročnem posojilu Indiji v znesku 500 milijonov šil. za gradnjo novih tovarn, za katere bo Avstrija dobavila stroje in jih bodo postavili pod vodstvom avstrijskih strokovnjakov.

V zadnjem času si Avstrija prizadeva, da tudi ona dobi kak griljaj iz trgovine z novonastalimi državami v Aziji. Zato bodo v kratkem trgovinske delegacije obiskale tudi Burmo in Pakistan. Taka posojila imajo namreč namen, da uvedejo blago posojilodajalčeve države v dolžnikovo. Za Avstrijo postaja azijski in afriški trg toliko važnejši, ker zaradi delitve Evrope v dve gospodarski skupini (EFTA in EWG) Avstrija izgublja važne postojanke v Zapadni Evropi.

Obeta se podražitev pošte, železnice in zavarovalnin

S prvim februarjem se bo podražila pošta, 15. marca ali najkasneje 1. aprila pa bodo stopile v veljavo nove tarife za tovarni in osebni promet po železnica. Povišanje tarif je v glavnem že domenjeno, pogajanja še teko le glede nekaterih izjem pri tarifah za blagovni promet. Te bodo na splošno povišane za 20 odst. Glede osebnega prometa bo pa povišanje znašalo povprečno 25. odst., pač pa bo za »izravnavo« ukinjena dosedanja omejitev znižanih povratnih kart samo za potne razdalje od 250 km naprej. To se pravi, da bo moč kupiti znižano povratno karto za vsako progo, brez ozira na daljavo. Odprto je ostalo vprašanje prometnega davka, ki bi tudi naj bil znatno povišan, čemur se pa prizadeti gospodarski krogi močno upirajo.

Še vedno spori zaradi podržavljenja

Poleg teh velikih skrbi pa se pojavlja cela vrsta manjših. Slej ko prej tvori podržavljenje industrije jabolko spora med obema vladnima strankama. Socialisti poskušajo s pritegnitvijo manjših dobavnih podjetij v velekoncernih Montan-Alpine povečati obseg podržavljenih podjetij, OeVP pa bi rada s pomočjo novih ljudskih delnic vsaj del že podržavljenih podjetij spravila po tej stranpoti nazaj v zasebne roke. Koncentracijo železarske industrije narekajo sicer potrebe tehnično-organizacijske narave, vendar je ta zvezana tudi s političnimi posledicami, kajti gospodarstvo je eden izmed odločilnih faktorjev v politiki. Zato je zvezni kancler ing. Raab minulo nedeljo zopet poudaril, da je podržavljenja bilo doslej že dovolj.

Vključitev stranskih obratov v koncern Montan-Alpine bi s tem obratom prinesla davčne olajšave, ki jih uživajo podržavljena podjetja, proti čemur se seveda z vsemi štirimi upirajo tudi podjetniki iste stroke, ki ne bi bili vključeni v to povezo. Pravijo, da bi bili na ta način gotovi obrati deležni enostranskih ugodnosti.

Kmetijskega zakona še dolgo ne bo

Davčne ugodnosti so zopet zakrivilo, da je že tako dolgo napovedani kmetijski zakon bil znova odložen na nedoločen čas. Med trgovskimi in kmetijskimi zbornicami se je namreč zopet razplamtel spor o položaju zadrug. Zasebni trgovci, ki jih zastopajo trgovinske zbornice, zahtevajo, da bi morale zadruge plačevati prav vse davščine kot oni. Nadalje bi naj tisti trgovci, ki jim zadruge s svojim delovanjem konkurirajo, bili deležni istih subvencij kot zadruge same. Trgovinski krogi pač ne marajo upoštevati, da je poslovni namen zadrug povsem drugačen, kot pa namen trgovcev in da so podvržene mnogim omejitvam, ki ne obremenjujejo privatnih trgovcev. Treba bo novih posvetovanj in med tem bodo morali kmetje čakati in delati naprej.

Volilna borba na Koroškem

Vse stranke imajo sestanke po okrajih, na katerih razvijajo svoje bojne programe ter določajo kandidate za volilne liste, o katerih usodi bodo končno odločala osrednja deželna vodstva strank.

Politiki hite od shoda na shod in strankarska tajništva delajo s polno paro. Dočim je pri obeh velikih strankah prilično jasno nakazana volilna strategija in taktika, pa obe manjši stranki, t. j. FPOe in KPOe, še vedno nista povsem na jasnem, komu izmed velikih naj poskusita pobrati »volilce obrobne plasti«.

Kot olje na ogenj volilne borbe je prišel prometni incident mestnega svetnika in glavnošolskega učitelja Teodorja Asenbauerja, ki je (kot smo že poročali) predzadnji nedeljo po prečuti plesni noči vozil v vinjenem stanju uradni avtomobil in pri tem podrl nekega kolesarja, ki je pri padcu zadobil težke poškodbe. Energični mestni svetnik je nato z vso naglico odpeljal proti kolodvoru, kjer ga je ustavil neki policist.

Ta poplesna eskapada mladostnega »mestnega očeta« je zbudila v javnosti neprijeten vtis, še bolj pa ravnanje z rokavicami s strani oblasti. Policijsko poročilo je imenovanega diskretno omenilo samo z začetnimi črkami. In glej, po nekaj dneh »dopusta« je ta mož, ki je s svojim ravnanjem malo prej resno ogrožal javno varnost, zopet nastopil svojo službo za javni blagor.

Slabe novice imamo tudi za lastnike avtomobilov. Trgovinsko ministrstvo je že ugodilo zahtevam zavarovalnic po zvišanju premij za obvezno odškodninsko zavarovanje (Haftpflichtprämien.) Menda bo eden izmed prvih aktov, ki jih bo dobil finančni minister Kamitz po povratku iz Indije v podpis vprav povišanje zavarovalnin za avtomobile.

Tako se že sedaj pripravljajo za »spoladansko ofenzivo« cen, ki bodo nujno porastle tudi na drugih sektorjih, kajti zvišana prevoznina po železnica bo imela za posledico podražitev industrijskega blaga na trgu. In višje cene bodo sprožile nove zahteve po višjih plačah.

Le za cene kmetijskih pridelkov bi naj ostale menda večno take kot so bile, ko je bil šiling še mnogo več vreden.

SLOVENC

doma in po svetu

Umril je Josip Rijavec

Zadnji dan starega leta je v Beogradu umrl Josip Rijavec, primorski rojak, ki je v dobi po prvi svetovni vojni postal eden izmed prvih tenoristov na svetu. Primerjali so ga celo z najslavnejšim tenorjem vseh časov Carusom. Po šolanju v Gorici, Ljubljani in na Dunaju je dolga leta nastopal v opernih gledališčih v Ljubljani, Zagrebu in Beogradu. Poleg tega pa je gostoval po vseh velikih evropskih in ameriških glasbenih središčih in širil ugled slovenskega imena. Zadnja leta je bil profesor na Glasbeni akademiji v Beogradu.

Uspeh basista Korošca v Španiji

V velikem, znamenitem opernem gledališču v Barceloni je nedavno gostoval priljubljeni basist ljubljanske opere Ladko Korošec, ki se ga z veseljem spominjamo iz njegovih nastopov na Koroškem v okviru sedaj iz političnih vzrokov žal zamrle kulturne zamenjave med Slovenijo in Koroško. Korošec je nastopil v vlogi Pimna in Vaarlama v operi Boris Godunov ruskega skladatelja Musorgskega. Barcelonsko gledališče Grande Teatro Liceo je eno izmed največjih (ima 3500 sedežev), pa tudi eno izmed najpomembnejših na svetu in vabi le najslavnejše mednarodne pevce. Ladko Korošec je ondi s svojim baržnastim a krepkim in prodornim glasom napolnil obsežno dvorano in po prvi predstavi je prihitel k njemu direktor gledališča ter mu čestital. Dejal je, da je lani nastopil v isti vlogi Bolgar Boris Kristov, član rimske državne opere, in danes najslavnejši basist na svetu, a da ga je Korošec prekosil. Povabil ga je, da pride tudi prihodnje leto in sicer bo nastopil v treh operah v skupno 12 predstavah. Pel bo glavne vloge v »Don Kihotu«, »Hovansčini«, in mešetarja Kecal v »Prodani nevesti«, ki spada med mojstrske Koroševe vloge. To opero bodo v ta namen posebej naštudirali. Najuglednejši list v Barceloni pa je v svoji kritiki o Korošču kratko zapisal »El grande bajo« — veliki basist.

Kulturno življenje v Buenos Airesu

V Buenos Airesu (Argentina) je na 13. kulturnem večeru Slovenske kulturne akcije predaval dr. Vinko Brumen o novostih sodobne vzgoje. Predavatelj, ki je bil v dobi med obema vojnama eden izmed vodilnih pedagoških strokovnjakov v Sloveniji, je podal pregled razvoja vzgoje prav do današnjega časa. Ogromno snov je temeljito obdelal in jo prikazal v luči sodobnih življenjskih potreb. Po predavanju se je razvila živahna debata, ki je pokazala zanimanje poslušalcev obenem pa tudi potrebnost obravnavanja takih vprašanj.

Na 14. kulturnem večeru je pa kot izredni gost predavala dr. Branka Sušnik o indijanskih plemenih v južnoameriški državi Paragvay. Ta mednarodno priznana raziskovalka indijskih plemen v Južni Ameriki je ravnateljica Etnografskega (narodopisnega) muzeja v Assuncionu, prestolnici Paragvaya. Prišla je v Buenos Aires, da v ondnotnih knjižnicah nabere nekaj gradiva za svoje delo. Dr. Sušnikova se peča v prvi vrsti z raziskovanjem posebnosti divjih indijanskih plemen, ki še žive v pragozdovih v najprimitivnejših razmerah. Naslov njenega predavanja je bil zato: »Primitivec kot človek«. Svojo snov je predavateljica podajala jasno in metodično, a tudi zanimivo.

Jubilej kulturnega delavca

V Celju je praznoval 70. rojstni dan Fedor Gradišnik, po poklicu lekarnar, sicer pa velik prijatelj gledališča. Že kot študent v Celju je posvetil svojo ljubezen boginji Taliji, kot so stari Grki imenovali dobro vilo gledaliških umetnikov. Študije je nadaljeval v Ljubljani nato pa v Pragi, kjer je dovršil farmacijo, obenem pa se je sprijateljal s slavnim češkim pisateljem Jaroslavom Haškom. Po povratku v domovino se je po začasni službi na Jesenici naselil v Celju, kjer je odprl lekarno, a ves svoj prosti čas je posvetil gledališču. Postal je upravnik amaterskega gledališča, ki je v dobi med obema vojnama doseglo znatno umetniško raven in je izšlo več sedaj vrhunskih igrancev. Tudi sam je rad nastopal, spisal je pa več iger in pripovednih del. Med drugo svetovno vojno je bil izseljen v Srbijo, po letu 1945 pa se je vrnil v Celje ter prevzel vodstvo novoustanovljenega poklicnega gledališča, ki ga še sedaj vodi.

Živahno umetnostno življenje v Ljubljani

Jakopičev paviljon, umetnostna razstavna galerija v tivolskem parku v Ljubljani je bila zgrajena nekako pred 50 leti, v glavnem na pobudi in ob materialnih žrtvah Riharda Jakopiča, velikega mojstra slovenskega impresionizma. Pozneje je sicer nastalo še več galerij, vendar je Jakopičev paviljon ostal središče slovenskega umetniškega življenja do danes. Že sedaj je program razstav izpolnjen za vse leto. Jakopičev paviljon je odprt vsem slikarjem začetnikom, pa tudi priznanim umetnikom. ●

Znane in neznane o šahu

Nihče ne ve, kdo je izumil šahovsko igro in kje so jo prvič igrali. Že v pradavnih časih je bila znana na Kitajskem in v Indiji, a v Evropo je prišla šele v času križarskih vojn.

Res so imeli že Grki in Rimljani razne šahovske igre na Vzhodu. Pravijo, da so se igre naučili Perzijci in Kitajci od Indijcev, kjer se je pojavila okoli leta 500 pred Kristusom. O tem pripovedujejo stare pravljice sledeče:

Mladi indijski kralj Behub je zatiral svoje podložnike. Da bi ga nagnil k človekoljubnosti in usmiljenosti, je modri menih Nassir izumil igro, v kateri igra kralj vlogo napadanega, ki je neizogibno izgubljen, če ga ne varujejo njegovi služabniki in kmetje. Že pri razlagi pravil igre je vladar ostrmel in sklenil, dajenja surovo ravnati s podložniki. Modremu izumitelju je pa rekel, naj si v nagrado želi kar hoče.

Menih-braman je pokleknil in odgovoril: »Glej, moj kralj, deščica ima 64 polj. Če me hočeš res obsipati s svojo milostjo, naj položijo hlapiči žitnih kaš in prvo polje eno pšenično zrno, na drugo dve, na tretje štiri in na vsako naslednje še enkrat toliko kot na prejšnje.«

Kralj se je začudil moževi skromnosti. »Pravi norec si, ker nisi izbral kaj več«, mu je rekel. Ker je pa Nassir vztrajal pri svoji želji, mu je vladar smeje se ugodil. Čez nekaj časa je prišel vrhovni nadzornik skladišč in ves zmeden naznanil, da zaradi neprestanega množenja že ne ve več, kako naj stvar izvede. Za sabo so imeli šele polovico polj, a število pšeničnih zrn je že tako naraslo, da v celi državi ni bilo toliko pšenice, da bi z njo poplačali bramana. Osupli kralj je moral nato modreca prositi, naj se zadovolji z manjšim darilom.

Šah — igra za življenje

»Pokaži mi, kako igraš šah, in povem ti, kaj lahko dosežeš v življenju!« se glasi kitajski pregovor, ki ga pripisujejo cesarju Hwangtiju. Ta cesar je osebno preskušal pri šahovski igri ljudi, ki so prosili za višja uradniška mesta. V ta namen je dal izdelati razne dragocene deske in figure. Pri igri si je zmagovalec lahko izbral eno figuro. Iz načina izbire, če se je pri tem obotavljal, preračunaval ali vedel nerodno, je vladar spoznal, ali ima pred seboj lakomnega ali mečkavega moža. Hwangti je dajal prednost naglim igralcem, ki kljub kratkemu premišljanju ne delajo napak, češ da bodo tudi v službi države ravnali hitro in pravilno.

Z Vzhoda prihaja tudi običaj igranja šaha na velikem trgu s krasno oblečenimi

sužnji. Nasprotnika v igri sta premikala žive figure s klici ali z dolgo palico. Indijski kralj Candra Gupka je dal napraviti na dvorišču svojega dvorca ogromno šahovsko desko iz črnega oniksa in bleščečega mesečnega kamna za žive figure. Šahovska kraljica je bila od glave do petá zagrnjena, v rokah je imela namreč častno darilo za zmagovalca. Nekoč je princesa Silumia, najljubša kraljeva hči, naskrivaj smuknila v obleko določene sužnje, ker je igral igro lepi knez Diradž, ki ga je ljubila, z mogočnim ministrom Timurjem, kateremu so jo obljubili. Nasilni in pohlepni Timur je bil kot odličen igralec tako prepričan o svoji zmagi, da je z nasprotnikom igral nepazljivo in površno. Mladi knez, ki ga je imel minister za bedaka, se je pa seveda potrudil kolikor je mogel in resnično zmagal. Ko je zaklical svoj »šahmat«, je kralj veselo zaklical: »Kot nagrada naj te šahovska kraljica in pokal z dragulji, ki ga ima v rokah, spremljata vse življenje in Timurja spominjata na njegove napake, kadarkoli jo bo zagledal!« Ukanjenemu očetu je pa smeh brž pošel, ko se je iz domnevne sužnje razkrila njegova hči. Modri kralj je molče požrl jezo, izročil knezu Diradžu roko svoje hčerke in rekel: »Kralj ne jemlje nazaj daril in ženska zvižaja lahko premaga kralja v igri in v življenju!«

Igrali so za posestva

Pod velikim perzijskim kraljem Artakserksom je odločal šah celo v pravosodstvu. Pred sodiščem nakazana igra seveda nikakor ni bilo zabavno preganjanje dolgega časa, saj je premagani pogosto izgubil denar in tudi življenje. Če je bil kdo v šahu nevedč, si je v ohrambo lahko najel dobrega igralca, seveda proti plačilu. Posledice pa je moral vedno nositi sam.

Najstarejši ohranjeni opis igre izvira iz leta 1020, in sicer je igro podrobno opisal perzijski pesnik Firdusi v svoji »Kraljevski knjigi«.

Posebno strastni igralci šaha so bili nekoč Irani. Na Irskem so plemiške družine igrale kar za svoja posestva in ta stvar se je tako razpasla, da so morali igro spremeniti s tem, da so jo podaljšali. Vsako leto so napravili eno samo potezo, zaradi česar je bilo seveda mnogo časa za premišljanje naslednje poteze. Notar je zapisoval potek ene igre pogosto več desetletij. S to metodo je prišlo le redko do sprememb lastništva.

Na Švedskem so igrali šah za lepote. Francoski kralj Ludvik XV. pa je na pritožbo nedolžnih družinskih članov, ki so zaradi igralske strasti očetov prišli iz pernic na slamo, igranje šaha prepovedal.

Celo zmag navajeni cesar Napoleon je doživel hud poraz pri šahu, ki ga je seve-

da inkognito igral v dunajski kavarni »Praterstern« proti takratnemu dunajskemu mojstru Allagaierju. A ne samo v kavarni, tudi v vsej okolici so ljudje dobro vedeli, kdo sedi za zagrinjalom. General Rapp, cesarjev pribočnik, je namreč po navodilih skritega igralca premikal figure na deski. Drzne in šaljive Allagaierjeve pripombe med igro so pač šle generalu Rappu močno na živce, zlasti ker so se kibici kar dušili od smeha. Ko je bila igra za Napoleona izgubljena, se pa škodoželjni Dunajčani vseeno niso mogli naslajati nad razočaranim obrazom cesarja, ki se je hitro odpeljal v pokriti kočiji.

Karl Veliki je imel šahovsko igro iz slovine in ebenovine, darilo velikega kalifa Harun al Rašida, cesar Oton II. pa krasno igro iz gorskega kristala. Pri bogatih osebnostih se je razpaslo neznansko razkošje v opremi igre. Šahi iz jaspisa, smaragdv in rdečih hiacintov, pri katerih so stale posamezne figure do 3000 cekinov, niso bile nič redkega. V raznih muzejih hranijo figure iz krasnega porcelana, jantarja, kosti in lesa. Albrecht Dürer je imel lesen šah, katerega figure je izrezljal sam umetniško dovršeno.

Prvi indijski šah, »čaturanga« po imenu, je predstavljal pravo bitko, ki je popolnoma ustrezala starim indijskim vojnam. Na mestu dame je stal vezir, na mestu tekačev so bili sloni. Tudi Perzijci so

Iz zgodovine jedilnega pribora

Naš današnji jedilni pribor nikakor ni tako star, kot bi marsikdo mislil. Najstarejša jedilna priprava je nož. Seveda v prejšnjih časih z nožem niso jedli tako kot danes. Bil je to le manjše bodalo, s katerim so si gostje izsekali kos mesa od vola pečene na ražnju, prašiča ali divjačine. Nož je prinesel običajno vsak gost seboj.

Zlica se je v današnji obliki pojavila šele pred 400 leti. Plemenite dame in gospe so nosili takrat valujoče široke ovratnike iz čipk in torej je bilo treba uporabljati pri jedi nekaj, s čemer so lahko ovratnike premostili.

Še novejšo so vilice. Pred 300 leti so jedli ljudje z vilicami očeta Adama, to je s prsti. Kakor nož so bile tudi prve vilice orožje ali orodje. Nihče ne ve, kdo se je prvi domislil nabirati kose mesa na vili-

imeli še ta način igre, ki so jo imenovali »šetrenge«, to je »sto misli in skrbie. Stari Francozi so imenovali damo »devico«. V starih časih šaha je vezir ali minister, predhodnik dame, lahko hodil le od enega polja do drugega, kot kmetje, in se od kralja ni smel oddaljiti za več kot dve polji. V galantnem času nemških trubadurjev je postal minister dama. In ker so ugotovili, da spominja dama s svojimi omejenimi potezami preveč na zasužnjeno ženo Vzhoda, so ji dali toliko prostosti, da je postala počasi najvažnejša figura igre.

V osvobodilnih vojnah v začetku 19. stoletja so dajali posameznim figuram poteze raznih vojskovodij in knezov in stolpi so dobili videz trdnjav.

V Evropi se je šah pojavil najprej na Siciliji in v Španiji, kamor so ga prinesli Arabci v devetem stoletju. V dvanajstem stoletju je bil znan že v Angliji. Prva šahovska literatura se je pojavila v trinajstem stoletju v Italiji. Današnja vrsta igre s kraljico, tekači in kmeti je nastala v 16. stoletju v Franciji.

Iz leta 1875 imamo mednarodni dogovor o današnjem načinu rokade, o zavzetju kmeta »en passant« in o spremembi kmeta s kraljico. Prvi naslov svetovnega mojstra pa je dobil leta 1851 nemški mojster Andersen, ki je zmagal na mednarodnem turnirju v Londonu. Dr. O.

Vsem ni moč ustreči

Francoskemu šampanjcu grozi velika nevarnost, pravijo vinogradniki, ki gojijo trte za izdelavo tega v pokrajini Champagne in tam okrog. Nevarnost je ta, da bi se utegnil šampanjec »demokratizirati« in bi izgubil aristokratsko dostojanstvo.

Letos se je namreč zgodilo, da so trte v Franciji, in zlasti okoli Rheimsa, obilno obrodile, in da bodo dale okoli 59 milijonov litrov vina za šampanjec, medtem ko je znašalo povprečje v zadnjih treh letih okoli 34 milijonov litrov. Tudi kakovost bo verjetno takšna, kakor je bila v najboljšem letu v zgodovini šampanjca, 1893.

Šampanjski vinogradniki se tega po eni strani veselijo, po drugi pa jih skrbi bodočnost. Takole pravijo:

»V Franciji popijemo 35 milijonov steklenic na leto, torej manj ko eno na prebivalca, in nam je mnogo ljubše, če ostane šampanjec dragocena redka pijača. Bila bi katastrofa, če bi ga ljudje začeli piti vsak dan!« Neki drugi vinogradnik pa je kratkomoal pribil:

»Če bo šampanjec postal demokratičen, smo izgubljeni!«

Tako niti ljubi Bog ne more vsem ustreči, kadar da obilno in dobro letino!

FRAN ERJAVEC:

273

KOROŠKI SLOVENC

(III. del)

A.) V celovski kresiji:

1. bataljon pod poveljstvom nekdanjega dragonskega majorja grofa Uršenbecka; formiran je bil v Celovcu in v njem so tvorili šesto četo dijaki;

2. bataljon, formiran v Brežah, pod poveljstvom majorja Ant. pl. Leisa;

3. bataljon, formiran v Labotu, pod poveljstvom nekdanjega topničarskega majorja, humperškega grofa D. Dietrichsteina. Pri njem je služila tudi večina naših Podjunčanov in nastanjen je bil nekaj časa v Volšperku.

B.) V beljaški kresiji:

1. bataljon, formiran v Beljaku, pod poveljstvom nekdanjega majorja pl. Sardagne-ja, po rodu Tirolca;

2. bataljon, formiran v Sachsenburgu, pod poveljstvom nekdanjega majorja grofa H. Lodrona.

Vseh 5 koroških bataljonov je tvorilo posebno brigado, kateri je poveljeval generalni major Fenner, po rodu Tirolec. Razen tega je na pobudo nadvojvode Janeza sestavil v začetku l. 1809. grof Triangi še poseben prostovoljski bataljon iz številnih tirolskih beguncev na Koroškem.

Stari domobranski častniki so svoje moštvo kolikor toliko izvežbali v puhlem ekserciranju, ne pa tudi v pokretanju in, ker potem zaradi starosti večina njih tudi ni mogla oditi z njimi na bojišče, so jih potem vodili še čisto neizvežbani višji in nižji častniki, kajti vse, kar je bilo količkaj sposobno, je moralo v redno rmado. Skrajno pomanjkljiva je bila tudi njihova oborožitev.

čeprav je poseben deželni fond izdal zanje celih 251.278 gld 7 krajc. Glede na to se potem tudi ne moremo čuditi, če so ostala vsa prizadevanja, žrtve in stroški brez vsakega pomembnejšega haska.

Kakor sem omenil že spredaj, sta se vlada in višje vojaško poveljstvo jako trudila, da bi prepojila domobrance in sploh vse prebivalstvo s primernim vojnim navdušenjem in da so se glede na to na Dunaju prvič spomnili tudi nemških narodov ter uradno poskrbeli za prevode Collinovih brambovskih pesmi tudi na razne narodne jezike. Ker na Dunaju seveda niso imeli mnogo pojma o slovenščini, so jih glede na razlike med narečji posameznih slovenskih dežel naročili po deželah. Tako je prosto prevedel V. Vodnik v Ljubljani 5 pesmi, tedanji graški bogoslovec (poznejši ptujski dekan) Fr. Cvetko 6 in tedanji graški pravnik Primic tudi 4 (zelo značilno je pa, da je Vodnik izpustil iz Collinovega predgovora licemersko trditev, da »nobena druga vlada ne bi ustave, jezika, nravi in posebnosti vsakega samobitnega naroda tako prizanesljivo spoštovala [kakor avstrijska]«. Glede koroških Slovencev je poslal po naročilu dvornega komisarja grofa Sauraua-a graški guvernerij dne 24. II. tudi celovškemu kresijskemu glavarju Fradanecku dopis z nekaj izvodi Collinove zbirke, da bi jih razdelil na vsako četo po kakih 20 izvodov. Dalje so iz Gradca pisali, da je koroško slovensko narečje preveč različno od kranjskega in »celjskega« ter bi tamošnji prevodi ne imeli zaželenega učinka tudi na Koroškem, zato naj kresijski glavar najde spretnega prevajalca še za koroško slovensko narečje, poskrbi za natis kakih 500 izvodov in pošlje potem primerno število iztisov še beljaški kresiji za tamošnja dva brambovska bataljona.

Fradaneck je za naročeni posel dobil že znanega nam

upravitelja Eggerjevih posestev in podjetij, Fr. Grundtnerja. Ta je prevedel le dve Collinovi pesmi in sicer »Deshelski Bran« (Oesterreichs Landwehre) in »Shenin« (Der Bräutigam). Več jih morda ni prevedel zato, ker je sodil, da bi mogli Vodnikovi prevodi služiti tudi za koroške slovenske domobrance, ali je pa čutil morda celo notranji odpor proti takemu »c. kr. domoljublju«. Obe pesmi sta potem takoj izšli v posebni brošurici na odličnem papirju in z lepim tiskom z naslovom »Pesme sa deshelski bran« ter so ju potem delili v smislu omenjenega naročila med slovenske brambovce. Zanimivo bi bilo primerjati, kako sta prevedla iste pesmi najspretnější tedanji slovenski pesnik V. Vodnik in koroški Grundtner. Toda Vodnik ni prevedel nobene izmed teh dveh, ki jih je preložil Grundtner, pač je pa preložil obe tudi J. Primic, doma z Dolenskega na Kranjskem. Za primerjavo na vajama tu le prvo kitico »ženina«:

Collinov izvirnik se glasi:

Jetzt ist es Zeit, die Trommel ruft,
Lieb Mädel, lass mich ziehen:
Die Fahne flattert in die Luft,
Muss zu den Männern hin.

Primičev prevod se tesno naslanja na izvirnik:

Poslušaj boben she gromi,
O Lubza, pust' me jit,
Bandir se kvishku she vershi,
Te morem sapustit.

Grundtnerjeva prireditev je pa čisto svobodna:

Tak pishel se zhuje, 'nu pauka berzhi,
Sapushal bom vertizh, kir dekle zvetil
Jess poidem na voisko, desheli sa bran,
Koi kamer me klizhe te shounirski stan.

(Dalje prihodnjič)

ŠKOCIJAN

(Slovo † gospe Ane Otičeve)

Tiho in neopazeno je vzela slovo. Odšla je. Niti od domačih se ni poslovila. Menda bi ji to bilo pretežko? Odšla je tja, kamor mislimo tudi mi oditi prej ali slej. Bog jo je iznenada poklical in ona se je odzvala. Zato so jo zjutraj našli brez življenja.

Vso okolico je zelo užalostila novica, da je ga. Ana Otičeva, pd. Ferjanova premila.

Bila je splošno znana kot pridna, delavna, sposobna gospodinja. Zelo lepa odlika je bila tudi njena značajnost. Ni se sramovala svoje materinske govorice in ni hotela iti po poti toliko neznačajnih ljudi, ki zavržejo najlepšo doto svoje matere: materinsko govorico.

Pa še neka druga lepa lastnost je krasila njeno življenje. To je kratko, a jedrnat omenil g. župnik pri pogrebem nagovoru. Bila je posebno vneta častilka Srca Jezusovega. Vse je hotela imeti pod Njegovim varstvom. Pred desetimi leti se je posvetila vsa njena družina presv. Srcu. Kar je pa najbolj tolažilno in posnemanja vredno, je pa dejstvo, da noben prvi petek ni šel mimo nje neopažen.

Bila je tudi Mohorjanka. Med prvimi je kupila letošnje Mohorjeve knjige. Med-

Pri nas na Koroškem

potoma je srečala prijateljico, rekoč: »Poglej, tukaj imam letošnje Mohorjeve knjige. Moram jih takoj prebrati, ker pozneje ne bo časa. (Menda je mislila pri tem na vigred, na poljsko delo). Kupila sem jih takoj, da se bodo takoj opravljale svete maše in molitve za moje rajne. Jaz jih bom tudi kmalu potrebovala.« — Gotovo pri tem ni mislila takrat pri teh besedah, da je ta čas res tako blizu. Na ji bodo molitve in maše res v tolažbo in pomoč, če res še kaj potrebuje.

Pogreb je pokazal, da je bila daleč na okoli priljubljena. Dolga vrsta pogrebcev se je udeležila lepega pogreba. K večnemu počitku so jo spremljali štirje duhovniki. Cerkveni pevci pa so v cerkvi in ob odprtem grobu zapeli v zadnje slovo.

Globoko sožalje težko prizadeti družini, posebno pa bolnemu soprogu!

REBRCA

(Smrtna kosa)

V novem letu je v naši župniji pred porokami in krsti začela gospodariti smrt. V mesecu januarju nam je pobrala kar tri može. 9. januarja smo položili v grob na klanškem pokopališču skoraj 90-letnega Hermanovega očeta. Pokojni oče so bili vrl krščanski in slovenski mož, dolga leta požrtvovalen in navdušen cerkveni pevec in vrsto let tudi skrben klanški cerkovnik ter predsednik Jožefovih bratov. Poleg petja so oče že iz mladosti ljubili glasbo. Na Hrvaškem so se naučili igrati na tamburico, ki so jo potem tako radi igrali tudi doma. Pogreba Hermanovega očeta v Spodnjih Klančah se je udeležilo izredno veliko število bližnjih in daljnih rojakov. Peli so pri pogrebu kar dvojni pevci, domači klanški in sosednji gališki. Naša župnija je s Hermanovim očetom izgubila ne samo najstarejšega, izredno zaslužnega moža, marveč tudi vzornika. Naj jim sveti večna luč!

Komaj smo položili v grob Hermanovega očeta v Klančah, pa je na drugem koncu župnije umrl 61-letni Albin Juvan iz Zaplaznice, pravzaprav iz Repnice. Komaj ga je sin 11. jan. pripeljal opoldne domov iz Celovca, kjer je 5 mesecev bil v bolnici, pa je čez nekaj ur že izdihnil, kar vpricho domačega dušnega pastirja, ki ga je prišel obiskat. Pokojnik je bil tih, priden tovarniški delavec. Lep pogreb ob številni udeležbi ljudi kljub slabemu vremenu je pokazal, da je bil priljubljen in je ljudstvo sočustvovalo z družino ob izgubi očeta.

Tretji mož, Demšarjev Nuža, Jernej Kalan, pa nam je umrl v bolnici v Zel. Kapli. Morda niti vedel ni, da so mu v Celovcu na operaciji ugotovili raka in da zanj ni rešitve. Pokojnik je, dokler je bil zdrav, rad pomagal pri delu pri mnogih hišah. Zato so se skoraj iz vsake hiše na Rebrci udeležili njegovega pogreba v Zel. Kapli dne 23. januarja. Tudi on je imel lep pokop.

Čeprav smo novo leto začeli s pogrebi, pa vendar farna kronika izkazuje, da je lansko leto v naši župniji bilo 20 rojstev, smrti pa le 6. Tudi porok je bilo 6, ker se jih je nekaj poročilo drugod. Vsekakor zaznamujemo porast župnije.

Še pred adventom sta našo župnijo spodaj v Podkrajju zapustila Joza Sneg, star že 80 let, in njegova žena Mojca, ki sta se preselila k sorodnikom v Sinčo ves. Žal nam je za njima, ker sta bila tako dobra župljana. Mojca je bila predsednica Rozalijinega društva Rebrških sester in svojo službo prav vzorno vršila.

Tam pred adventom bi morali slovesno praznovati tudi srebrni jubilej, srebrno poroko našega g. organista in cerkovnika Mirka Hajnziča, pa je posnemal kar domačega dušnega pastirja, ki je svoj lanski srebrnomašniški jubilej tudi opravil bolj tiho, v ožjem krogu.

Za njegovo požrtvovalno delo so mu dušni pastir in župljani zelo hvaležni in mu žele, da bi med nami praznoval še veliko jubilejev!

SELE

Letošnja zima je za nas prav ugodna. Snega je dosedaj za vožnjo ravno dovolj. Na Kotu so vozniki pridno na delu, da zvozijo posekani les k cesti, odkoder ga odvažajo tovarniki. Lani zaradi pomanjkanja snega ni bilo vožnje in tako tudi ne zaslužka.

Tudi smučarjem sneg ustreza. Jeseni so cariniki na Jugovem zgradili skakalnico in so že poskusili na njej s skakanjem. Dosežen je bil skok z dolžino 40 m. Tudi nekateri naši mladci so v smučanju postali že pravi mojstri.

Zdaj se vrši tečaj psov za izsleditev zasutih ponesrečencev. Psi imajo svoje ute na hribu, odkoder se pogosto oglašajo v nočnem zbornem lajanju.

Naše prireditve

GLOBASNICA

V nedeljo, dne 31. januarja gostuje Slovensko prosvetno društvo »Danica« iz Št. Vida v Podjuni z igro:

»D O M E N«.

Začetek ob pol 3. uri popoldne pri Šostarju.

Darila za tiskovni sklad

Za tiskovni sklad so darovali: Wornig Angela, Ledince 40.—; neimenovani 250.—; Janežič Mirko, Podgorje 5.—; dr. Röger Anton, Bregenz 5.—; neimenovani 50.—; neimenovani 20.—; Wieser Tomaž, Celovec, 40.—; M. Lann, Newington 50.—; Herta Pegann, Newington, 25.—; Jarc Jože, Cleveland, 75.—; Krivograd Adolf, Weng 86, 10.—; preč. g. Ulbing Tomaž, Skočidol 30.—; Triesing Simon, Loče 20.—; Moschitz Jakob, Brda 25.—; Kovačič Terezija, Št. Ilj, 50.—; preč. g. Kristo Košir, Zihpolje 25.—; Hutter Peter, Večna ves, 15.—; Armin Kurbus, Fairfield 15.—; Jezernik Josef, Racine 25.—; Grad Franc, Denver 60.—; neimenovani sin naroda v tujini, 100.—; Anton Pavlič, Hamilton, 50.—.

Vsem dobrotnikom oz. darovalcem se pri srčno zahvaljujemo. Bog plačaj!

RADISE

(Avsenikov kvintet je gostoval)

Pred kratkim je po dvehletnem presledku zopet prišel na Koroško priljubljeni Avsenikov godalni kvintet. Godli so po vseh treh naših dolinah in povsod se je poslušalcem tajalo srce ob njihovih poskočnih, domačih pesmih. Vsaj za nekaj časa so pozabili na skrbi, težave in — politiko. V vseh naših krajih so bili sprejeti kot bratje, kajti že iz časa njihovih prejšnjih gostovanj so nam njihove pesmi tako globoko zrastle v srce, da jih tudi dolga, nam nerazumljiva odsotnost ni mogla zamoriti. Povsod so jih vabili: še pridite!

Tako nam pišejo iz Radiše:

V ponedeljek, dne 18. januarja je gostoval v gostilni »Pri Potoku« na Radišah kvintet bratov Avsenikov. Mnogo ljudi se je zbralo in nestrpnost pričakovalo trenutka, ko so se odprla vrata in vstopili so postavniki Avsenikovi fantje v narod. nošah. S peštrim programom so nas veseli bratje izpod Triglava zabavali skoraj celi dve uri. Čuli smo najlepše Avsenikove skladbe. Vrh tega pa smo se še od srca nasmejali ob burkah Avsenikov samih, njihovih dveh pevcev Danice Filipič in Franceta Korena ter veselega humorista. Najbolj nam je bila všeč pesem »Tam, kjer murke cveto«.

V slovo je dragim gostom spregovoril domačin g. Janko Tolmajer. Izrazil je upanje, da bomo brate iz sosednje Slovenije še večkrat imeli med nami in jim kličemo še na mnoga leta: »Bog naj jih živi«.

Gojenke gospodinske šole pišejo...

Iz našega dnevnika:

Krista Schaunig, učenka oddelka B kmetijsko gospodinske šole v Št. Jakobu v Rožu, piše:

BISER NAŠE VASI

»Kakšen biser?«, boste rekli. »Saj v Karavankah ni biserov in v koroških jezerih ne školjk bisernic.« In vendar najdete ob vznožju Podinjskega vrha živ dragulj. Je to bolnica, ki že dve desetletji trpi na neozdravljivi ohromelosti ter se vdano žrtvuje za sovaščane.

V božičnih počitnicah je bila moja prva pot k njej, ki mi je draga sosedja. Hiša je bila zaklenjena. Skozi okno sem zagledala sklonjeno žensko v siromašni obleki. Vrtele se je okrog štedilnika v kuhinji. Bila je sestra naše bolnice. Gospodinsko in poljsko delo brez pomočnikov — treba bi jih bilo več — jo je sključilo in nekako potegnulo po strani. Na moj klic je takoj prihitela odpirat in me kot dobro znanko peljala v bolniško sobo.

Globoko sočutje se je zbudilo v meni ob pogledu na to revščino. V mali izbi kar dva bolnika. Tudi brat je pred tremi leti in pol ohromel, da je priklenjen na postelj. Pa tu ni mehkih odej in pernic, ne puhatih blazin. Vse je kar najbolj preprosto in skromno. Takoj opazite, da manjka strežnice, ki bi se mogla bolnikom povsem posvetiti.

Neža, tako je bolnici ime, me je veselo pozdravila. Dobro ji de, kadar čuti, da bije še tudi kako človeško srce zanjo. Po- (Dalje na 8. strani)

ŠT. JAKOB V ROŽU

Trapov Tonče so odšli po večno plačilo

In spet so zvonovi farne cerkve v Št. Jakobu in dveh podružnicah žalostno zapeli. Vsa fara je vedela, da tokrat v slovo Trapovemu Tončiju, ki je že dalj časa ležal bolan v samostanu šolskih sester. Radi so ga hodili v bolezn obiskovat številni prijatelji in sosedji iz Kota, ker so ga v domači vasi tako pogrešali.

Po smrti svojih staršev je Trapov Tonči, zvest svoji obljudi, ki jo je storil v nevarnosti prve svetovne vojne, ostal na svojem domu sam s svojo sestro Micijo. Tiho in skrito je potekalo njuno življenje. V bratski ljubezni sta skupno vdano prenašala življenjske križe. Globoko verna nista poznala drugega kot delo, molitev in dejanja ljubezni do Boga, do Cerkve in bližnjega. Pa to sta znala skrbno prikrivati človeškim očem. Zavedala sta se ničevosti človeške hvale in živela v upanju na božje plačilo.

Ko je pred dvema letoma umrla Mici, težko preizkušeni Tonči ni tožil, čeprav smo vedeli vsi, kako bridko ga je izguba ljubljene sestre zadela, saj je ostal na svetu sam. Vdano je prenašal križ, ki mu ga je naložil Gospod.

V tem času je dozorela v njem misel, ki sta jo dalj časa gojila s pokojno sestro in jo je gospod župnik na njegovem grobu tako lepo označil: »Jaz in moja hiša naj služiva Gospodu.«

Novica, da poklanja Trapov Tonči svoje premoženje šolskim sestram v Št. Petru, ni ostala brez odmeva. Pokojnik je dolgo premišljal, kaj naj stori s svojim zemskim premoženjem. Sam je večkrat omenil, da je vselej ohranil v srcu hvaležen spomin na duhovno in materialno podporo pokojnega strica, nekdanjega kanonika Volca v Ljubljani, ki je bil pomagal ohraniti dom v najtežjih časih. Zato se je odločil, da svoje premoženje nameni tistim nalogam, ki mu jih je bil pokazal rajni stric — dobrotnik. Svoje življenje je dal Gospodu, istemu cilju naj služi tudi njegova posest.

Zato pa so mu ostali tudi še po tej odločitvi sosedji in vaščani dobri prijatelji. Radi so mu priskočili na pomoč ves čas, ko mu je zdravje še dopuščalo, da je svoj dom še sam oskrboval. Še bolj pa so mu dokazali svojo naklonjenost v času bolezn, ko je moral zapustiti svoj ljubljani dom v Kotu in se preseliti v samostan, da bi bil boljše oskrbovan. Tu je bil v bolezn, kakor prej v življenju naravnost ganljiv zgled hvaležnosti in potrpežljivosti. Bolečine so se stopnjevale do nevdružnosti, pa ni tarnal ne godrnjal. Hudo mu je samo bilo ob misli, da imajo drugi z njim delo in težave.

Na sveti večer nam je sicer že oslavljen še zapel pesem »Kolednico«, obujal spomine na čase svetih Treh kraljev iz lastne mladosti. Na praznik svetega Antona je zadnjikrat pozdravljaj vaščane in sosedje, ki so mu prihajali voščiti za god. Dan pozneje pa se je njegov prijatelj jokaje poslovil od njega, ker ga Tonči ni več poznal.

V torek zvečer ga je smrt rešila nevzdrž-

nih bolečin. Če že pri kom, se je prav pri Trapovem Tončiju izkazala resničnost pregovora: Kakršno življenje, taka smrt. Njegovo dušo je spremljala v večnost goreča molitev navzočega duhovnika in hvaležnih sester. Smrt mu ni bila v kazni, temveč rešenje iz hudega trpljenja v večno veselje.

Kako je Tončija okolica cenila, je dokazal njegov pogreb. Niti hudi mraz ni odvrnil njegov prijateljev, da bi ga ne spremljali na njegovi zadnji poti v poslednji dom, kjer čaka njegovo telo poleg rajne Micije na vstajenje. Počivaj v miru, veliki dobrotnik šolskih sester. Bog sam bo di tvoje veliko plačilo!

PRIBLA VES

(Smrt uglednega moža)

Žalostno so zapeli preteklo nedeljo, 17. januarja zvonovi ter naznanjali širši okoličnici, da so preminuli Mežnarjev oče Franc Miklau v 80. letu starosti. V četrtek prej jih je zadel mrtvoud po desni strani telesa. Čeprav so bili do zadnjega zdihljaja pri polni zavesti, niso mogli več govoriti in tudi ničesar več jesti. Tudi zdravnik, ki je prihitel, jim ni mogel pomagati. Tako so se v soboto v poznih popoldanskih urah, ko smo se drugi pripravljali za nedeljo, tudi oni pripravili na Marijin sobotni dan, saj so bili vse svoje življenje vnet Marijin častilec.

Rajni Mežnarjev oče so se rodili leta 1879. Vse svoje življenje so se trudili pod geslom »Moli in delaj«. Celih 53 let so zvesto opravljali službo cerkovnika (mežnarja) in če je bilo treba tudi ministranta pri naši podružnični cerkvi, ki so jo imeli v najlepšem redu. Trudili so se vselej za lepoto hiše božje. Omeniti je vredno, da vsa dolga leta njihove službe mežnarja ni napravila toča večje škode v okolihu. Rajni so vselej prej klicali z zvonjenjem k molitvi, ki je pomagala. Ni pa bilo nedelje, da kljub starosti ne bi opravili svoje dolžnosti, čeprav so imeli dobro uro hoda do farne cerkve. Kako so bili od vseh spoštovani, je pričala njih zadnja pot. Od vseh strani so prihajale žalne množice, da kljub mrazu in slabi poti, pokojniku izkažejo zadnjo čast. Pogrebne obrede so opravili mil. g. prošt Brandstätter ob asistenci č. g. kaplana Skuka. Pri sveti maši so se gospod prošt z v srce segajočimi besedami poslovili od rajnega očeta ter ga stavili drugim, posebno možem, za vzgled. Omenili so tudi, da je pokojni ob prvih nedeljah redno pristopal k mizi Gospodovi. Cerkveni pevci so jim zapeli pri križu, v cerkvi ter ob odprtem grobu žalostinke v slovo.

Rajni oče, naj vam bo po trudopolnem življenju prijeten počitek v domači zemlji pod okriljem nje, ki ste jo vselej tako goreče častili, pri Devici Mariji na Goril!

Žalujemo otrokom in sorodnikom pa izrekamo naše globoko sožalje.

Šoferski kotiček

Ne pozabite, da je treba voziti z zasenčenimi žarometi tudi če sneži! V snežnem metežu namreč vozači kaj lahko zamenjajo nasproti prihajajoča vozila, ki niso osvetljena, z vozili za katera se jim zdi, da vozijo v isti smeri kot oni. Če jih ta zmoti privede celo do tega, da hočejo tako »na-

PREHITEVAJ PREVIDNO!

sproti prihajajoče» vozilo prehiteti, si lahko mislite, kaj se zgodi. No, kaj menite?

(Kdor meni, da ve, naj napiše na dopisnico odgovor in ga pošlje upravi lista do 4. februarja. Imena tistih, ki so uganili, kaj se zgodi, bomo objavili.)

Svetujemo in pomagamo

Če dimnik ne vleče

Vseposvdo vidimo, kako si ljudje pomagajo, če jim nizek dimnik ne vleče. Dozidavajo ga, vzdavajo vanj razne »peteline« in še vedno ne vleče, kakor je treba. Z vzdavjo pločevinaste cevi z dvojno odprtino, zgornjo in spodnjo, je za vselej pomagano. Naj piha še tako neugoden veter, tudi z vrha navpično navzdol, dim se ne bo vračal.

Z obešalnikov

obleke ne drže, posebno svilene, če jih prevlečemo z blagom. Za to uporabljamo razne ostanke. Lahko pa jih tudi ovijemo s trakovi ali obkvačkamo z bombažno prejo.

Mletje drobtin

Med mletjem leté drobtin kruha daleč naokrog. Temu se izognemo, če privežemo na strojček vrečko iz papirja ali iz blaga.

Bralno znamenje

Zelo preprosto si zaznamujemo stran v knjigi, kjer smo prenehali z branjem, če natakemo na stran vogel stare kuverte.

Nogavice iz umetnih vlaken:

nylona, perlona itd. zmenčajmo vsak večer v lahni mlačni milnici in nato speremo v čisti vodi, zavijemo v čisto krpo in šele tako osušene obesimo. Paziti moramo, da jih ne poškodujemo s kavkami in da se pri vetrovnem vremenu ne zadevajo ob zid, ograjo in podobno, ker se takoj poškodujejo.

Oskrba mesta z mlekom nekdanj in danes

Pojem »velemesto« je treba jemati relativno, če ga hočemo osvetliti z gledišča raznih dob. Kar se je pred sto ali dvesto leti moglo imenovati velemesto z vso upravičenostjo, bi mogli po današnjem presojanju komaj označiti s tem vzdevkom. Podobno je z oskrbovanjem mest z živili, pri čemer igra mleko, ker mora priti vsak dan sveže na trg, še prav posebno vlogo. Ta posebnost mleka, ki ga je treba vsak dan znova proizvajati, zahteva sama po sebi pametno urejeno organizacijo v okviru mlekarkega gospodarstva, kajti brez te bi to nikakor ne moglo biti v zadostni meri kos nalogam preskrbe.

V prejšnjih stoletjih je zadostovalo za preskrbo z mlekom število v mestih gojenih krav in pa okoli mesta ležečih kmetij in vasi. V začetku so kmetje vozili mleko sami v mesto. Že proti koncu 18. stoletja so bili pri vstopu v mesto podvrženi zavoljo oblastnih odlokov vrsti izpraševanj in kontrol. Na ta način so hotele mestne oblasti preprečiti, da bi prišlo mleko z okuženih področij v mesto. Organi mestnih oblasti so že takrat preizkušali kakovost mleka, kolikor je to bilo s tedaj znanimi načini možno.

Istočasno so rastla mesta in so z novimi prometnimi zvezami, posebno z železnico, bližali podeželje mestom. Ker se je množilo mestno prebivalstvo, je seveda naraščala tudi potreba po mleku, ki ga je bilo treba dovažati v mesta iz vedno bolj oddaljenih vasi. Tedaj se je rodila trgovina

Pamet pri vsakem delu

(Preprečujemo nezgode doma, na polju in v gozdu!)

Pomislimo na posledice nezgode, preden se lahkomišlno česa lotimo! Bolj kot dolej je važno, da se ljudem, ki so ostali zvesti delu na deželi, zavaruje zdrave kosti. V vseh ozirih mora vsakdo skrbeti, da ne pride do nezdoljavljive brezskrbnosti in nepremišljenosti, ki so v veliki meri sokrivne pri najrazličnejših nesrečah. Gotovo izvira nezgode sokriva nepazljivost pone-srečenca pogosto iz preutrujenosti; toda ali je res potrebno opravljati raznovrstna dela s stroji, ki zahtevajo močno koncentracijo delavca, prav tedaj, ko je ta tako izmučen, da se ne more več popolnoma zbrati? Odgovorna oseba na kmetiji mora torej poleg tega, da skrbi za vse potrebne zaščitne naprave pri strojih in jih nadzoruje, upoštevati tudi telesno in umsko usposobljenost pri njej zaposlenih ljudi preden razdeli delo. Možnosti nesreče so zelo mnogostranske in brezštevne. V največ primerih pa pomaga zakriviti nesrečo oziroma nezgodo ravno nepazljivost ali ne previdnost.

Če hočemo res zmanjšati število nezgod, je treba zahtevati od vseh v kmetijstvu in gozdarstvu zaposlenih več pameti kot pa tehničnih zaščitnih naprav na strojih in poslopjih.

Že pred leti je stalno naraščajoče število nesreč pri delu v kmetijstvu in gozdarstvu v Avstriji dirnilo javnost. Kam nas bo privedlo vedno večje število nesreč? Ali bomo čez leta sploh še mogli najti na naših kmetijah človeka, ki se ni bil še nikoli ponesrečil? Taka črnogleda vprašanja se pojavljajo človeku, ki dnevno bere vesti o nesrečah na kmetih. Ne smemo namreč pozabiti, da je bilo leta 1938 zaposlenih v avstrijskem kmetijstvu in gozdarstvu še 285.000 ljudi, danes pa je teh le še 164.000.

Da nas ne bo zeblo

Mraz je pritisnil in naložil gospodinjstvom nove skrbi. Le poslušajte jo, kako se pri- tožuje: »Ves dan kurim in nalagam, pa prav nič ne izda!« Tega pa gospodinja ni pomislila, da ni mrzlemu domu vedno le mraz kriv, ampak tudi napačno kurjenje in segrevanje.

Institut za gospodinjstvo v Švici je do-gnal, da so za doseg iste temperature bile porabljene različne količine kurjave in to v istih pečeh in v istih vremenskih prilikah. Razlike so znašale od 30 do 50 odst. Te razlike so nastale predvsem zaradi nepravilnega ogrevanja peč, pa tudi štedilnikov. Zato moramo upoštevati, če hočemo varčevati in imeti topel dom, naslednja preizkušena navodila:

V glavnem imamo v stanovanju dvojne vrste peč: lončene in železne. Zaradi po-

To seveda pomeni, da je vsak od teh se-daj v večji meri izpostavljen raznim mož-nostim nesreče.

Da bi vsaj teoretično mogli zaustaviti naraščanje nesreč v kmetijstvu, so izdali tozadevne zakone, ki so brez dvoma mnogo doprinesli k preprečevanju raznih ne-zgod. Izkušnje so namreč pokazale, da se je v kmečkih obratih, ki so se strogo ravnali po vseh zakonskih določilih glede za-ščitne opreme kmetijskih strojev in gospo-darskih poslopij, zgodilo precej manj ne-sreč kot pa na kmetijah, kjer za kaj ta-kega niso imeli smisla in prave volje. Toda zakoni sami na sebi niso zmožni preprečiti nesreč, če človek sam ničesar ne stori v svoj prid. Seveda je moč na podlagi zaka-nov prisiliti vsakogar, da uvede vse zaščit-ne ukrepe na svoji kmetiji in izloči na ta način vire nezgod, a to pomeni le tehnično zaščito. Znano je, da so se zgodile nesreče s stroji, ki so bili po vseh predpisih oprem-ljeni z zaščitnimi napravami. Vprašamo se, kako je potem mogoče, da je prišlo vključ temu do nesreče. Čisto enostavno: toliko smo že napredovali, da moremo opremiti stroje z vsemi potrebnimi zaščit-nimi napravami, ni se pa še posrečilo pri-praviti ljudi, ki imajo z njimi opravka, da bi se nevarnosti vsakega dela s strojem tudi ves čas zavedali. Nujno je, da vsi, ki imajo opravka z najrazličnejšimi strojnimi napravami na domu, na polju, v gospo-darskih poslopijih in v gozdu, pri delu tudi mislijo na svoj trenutni popravek, ne pa da jim rojijo misli kdo ve kod. Kdor čuti, da je potreben počitka in da ne zmo-re več upravljati stroja, naj si odpočije, kajti spočit bo hitro nadoknadil, kar je s počitkom zamudil. Glavno pa je seveda: pamet pri vsakem delu!

polnoma različnih lastnosti obeh peč, mo-ra biti tudi način kurjenja različen. Lon-čene peč, ki se segrevajo počasi, toploto dol-go obdrže in jo počasi, enakomerno odda-jajo okolici. Železne pa se segrejejo hitro, toploto naglo oddajo in se hitro ohladi.

V lončeni peč, bodisi z rešetko ali brez nje, moramo takoj v začetku močno zaku-riti in ohraniti močan ogenj vsaj eno uro, da se pečnice dobro ogrejejo. Šele nato zapremo vrata pepelnjaka, prej pa se mo-ramo prepričati, da je v gorišču le še žer-javica brez plamena. Tako ogreta peč bo oddajala sobi dovolj toplote in bo pora-ba kuriva manjša, pa če bi jo kurilo tudi 6 ur z majhnim plamenom, tako da bi se pečnice segrele temeljito.

Napačno je puščati v lončenih pečeh pe-pel tudi po več dni. Ta pepel ob stenah je kot slab prevodnik toplote nekakšna izo-lacijska stena, ki je kriva, da toplota ne prehaja od plamena na pečnice, ampak od-haja neizkoriščena v dimnik. Iz lončenih peč, moramo pospravljati pepel vsak dan sproti, preden zakurimo.

Medtem ko moramo lončeno peč ogre-vati z močnim plamenom, ravnamo pri železni ravno narobe. Nalagamo le po ma-lem, gori pa naj z živim plamenom. Preveč naložena peč se hitro segreje, prav tako tudi zrak v sobi. Ako pa nam gori polago-ma, se zrak polagoma ogreva. Napačno var-čujejo tisti, ki naložijo polno peč drv ali premoga, nato pa zapro regulator in vrat-ca pepelnjaka. Zrak ne more do kuriva, katero ne gori, ampak le ogleni in pri tem niti ne proizvaja toplote niti je ne oddaja.

Često naložimo v peč tako debela polena, da jih komaj stlačimo v kurišče. Ogenj se ne more razviti, količina naloženega ku-riva ne daje tiste toplote, ki bi jo lahko da-jala, če bi kurivo pravilno gorelo s pol-nim plamenom. Polena pred uporabo raz-cepimo vsaj na dvoje. Res je čas gorenja potem krajši, ker hitreje gori, je pa zato toplota, ki se razvije, mnogo večja.

Izdatnejša so suha drva od mokrih. En kilogram svežih mokrih drv vsebuje oko-li 50 odst. vode in da okoli 2000 kalorij. Po preteku enega leta, ko se drva posuše, pa pade količina vode na 15 odst., kalo-rična vrednost pa se dvigne na 3600 kalo-rij, torej se skoraj podvoji. Pri mokrih polenih se del toplote pri gorenju pora-bi za izhlapevanje vode, zato je količina toplote, ki jo taka drva proizvajajo, to-liko manjša.

Tudi reklame je treba

Kupna moč vsakega posameznega potroš-nika je omejena. Mnoge gospodarske stro-ke se zato stalno trudijo, pritegniti čim večji del te kupne moči na svoje izdelke. Zato snubijo potrošnika z najrazličnejših strani in z vsemi mogočimi sredstvi moder-ne reklamne tehnike. Če noče biti kmetij-ska ponudba pri tem prikrajšana, se mora tudi ta poslužiti trgovske reklame. Ta po-staja toliko bolj važna, kolikor manj so potrošniki pripravljeni izdajati več denar-ja za hrano.

Čim bolj se bliža meja, ki je narašča-nju prodaje živil postavljena že zavoljo tega, ker nihče ne more pojesti več, kot potrebuje, da se kolikor mogoče prijetno naje do sitega, toliko bolj hud bo postal boj med proizvajalci živil za omejene pro-dajne možnosti. V gospodarsko močno raz-vitih deželah je opaziti, da ni na nobenem drugem tržišču tako raznovrstne reklame z novimi oblikami pripravljanja, zavijanja in podobnim v zvezi z odgovarjajočo pro-pagando kot ravno na področju prodaje živil. Na vse mogoče načine hočejo pridobi-ti kupca za svoje izdelke in surovine. Kmetijstvo, ki bi bilo mnenja, da lahko stoji ob strani v tem boju za kupca, bi bilo kaj kmalu izpodrinjeno s tržišča.

Reklama za prodajo kmetijskih proizvo-dov pa je le v redkih slučajih zadeva po-sameznih proizvajalcev; na splošno je to naloga skupnosti. Kot sredstvo pride v poštev vse, kar bi moglo pripraviti potroš-nika do tega, da blago kupi. Poleg nava-dne reklame z lepaki, inserati v listih, le-taki, v filmih, radiu, razstavah itd. je tre-ba najti še druge načine, s katerimi bi se dalo blago na najbolj prikupen in na naj-udobnejši način ponuditi potrošniku.

Seveda je treba imeti za uspešno rekla-mo tudi dovolj denarja. Kmetijstvu je težko zbrati iz že itak nezadostnih izkupič-kov zadostna denarna sredstva še za rekla-mo. Obstoji pa nevarnost, da bodo izkupič-ki še manjši, če bo kmetijstvo zanemarjalo potrebno reklamo za svoje pridelke.

Francosko kmetijstvo že ima »Sklad za pospeševanje prodaje kmetijskih pridel-kov«, ki ga vzdržuje do polovice iz prispev-kov za vsak hektar obdelane zemlje in iz državnih doklad. Ta sklad služi izravnavi tržišč in razbremenjevanju trgov v vseh oblikah; sem pa spada tudi stalna reklama na domačih in tujih trgih. Tudi v večini drugih evropskih držav na ta ali na oni način zbirajo denar za potrebne reklamne načine, ki naj pomagajo spraviti čim več kmetijskih pridelkov v denar.

Vse za vaše zdravje in lepoto

Splošno je znano, da so razne vrste sad-ja in povrtnine najboljši pomočniki ne samo za vzdrževanje telesnega zdravja in higijene, ampak tudi pri kozmetiki. Na pr-vem mestu so pomaranče, limone, jabolka in korenje.

◆ Če si hočete očistiti kožo, se rahlo drgnite po obrazu in po rokah z rezino li-mone. Limonin sok je koristen tudi zato, ker zožuje preveč razširjene znojnice. Ne-kaj kapljic limone zmešajte z glicerinom, da dobite gladko kremo, in imeli boste si-jajno mažo, ki vam bo zmehčala kožo na rokah in jo ohranila voljno in belo.

◆ Sok pomaranče ali limone s toplo vo-do imenitno uravnava notranje telesne funkcije. Zjutraj na tešče ima taka pijača tudi shujševalni učinek.

◆ Korenje je preprosto, a učinkovito zdravilo proti slabokrvnosti. Če jeste su-rovega, boste kmalu opazili ugodne učin-ke na očeh. Vsebuje zelo mnogo vitamina A. Čežana iz kuhanega rumenega korenja preprečuje srbenje kože.

◆ Jabolka grizite po malem s kožo vred: imeli boste bleščeče bele zobe in spomin se vam bo učvrstil. Nastrgana jabolka pa so zelo dobra za redno delovanje prebave. Pomešana z rožno vodo in čistim lanolinom dajo odlično hranljivo kremo za kožo.

Ksaver Meško:

Odpustimo!

Zbudila sta me luč in govorjenje.

Ne da bi se zganil, sem na pol odprl oči in pogledal po sobi. In sem videl: na mizi gori svetilka, sredi sobe stoje oče, mati in sosed Martin.

»Otroci so pač otroci,« je govoril oče s svojim vedno resnim in mirnim glasom, ki pa se mi je zazdel danes vendar za spoznanje drugačen, še resnejši, če ne žalostnejši. »Ne zagovarjam našega, kaznovan je bil, kakor je zaslužil. A da tako napadaš mater, ki za to ne more, ni bilo prav.«

»Vem, da ni bilo prav,« je pritrjeval sosed. »A glej, Tonek, s sejma sem prišel, preveč sem se ga spet nalezal. Ta prekleta pijača! Vsega me zmeša, pa sam ne vem, kaj delam. In dekle je jokalo, morda bolj, kakor je bilo treba. Pa me je premagalo. A glejte, sosedi smo, nikoli še ni bilo tožbe med nami.«

Prisluhnil sem pozorneje, nemirneje. — Tožijo se! Res, oče je bil pred dnevi v Ormožu. Je šel tožiti? Nikoli še nisem slišal, da bi bil imel s kom tožbo. A zdaj tožiti? — Vroče mi je postalo: zaradi mene! Na paši smo se s sosedovimi otroki sporekli. Pa mi je sosedova Anica iz kljubovalnosti zlomila žveglo, ki mi jo je naredil iz ljubja starejši brat. V jezi sem jo udaril z bičem po golih nogah. Zakričala je, sesedla se. Jokaje je odšla z manjšo sestrico domov. Na nesrečo je prav tedaj prišel njen oče s sejma. Precej vinjen. In je pridrl gor na hrib, kjer je videl mojo mater delati na njivi. Napadel jo je, vlačil po njivi, tepel jo. Malo pred porodom mojega najmlajšega brata je bilo to.

Zdaj mi je leglo moje zlo dejanje s podvojeno težo na srce: slišal sem, kakšne posledice je rodilo.

»In glej, Martin, mati je v drugem stanju. Veš sam, kaj bi moglo iz teh reči priti. Zdrava tako ni posebno.«

»Vem, vem. Če bi bil trezen, bi bil že pomislil. A saj veš, Tonek, vino še ni storilo nikoli kaj prida.«

»Menda pa le ne bo tako hudo, kakor sem mislila,« je mirila mati in si s predpasnikom brisala solze. — »Pa bi le pustili te tožbe, same poti bodo.«

»Kdo pa rad hodi okoli sodnij!« se je branil oče. »A zavoljo tebe, otroka in ljudi. Od vseh strani so videli in slišali.«

»Bodo le več govorili, če bomo letali v Ormož,« je skušala vplivati nanj mati. »Lepše se bo zdelo ljudem, če se mirno sporazumemo.«

»Dobri sosedi smo si bili,« je skušal tudi Martin. »Tonek, pozabimo in si bomo spet dobri. Pojdi v Ormož, ustavi tožbo!«

Napeto z drhtečim srcem sem gledal očeta, se li bo dal preprositi. Stal je pred sosedom, precej majhnim, velik, kosten, resen. Nalahko je odkimal z drobno glavo.

»Žmetno, žmetno. Toliko dela. Oranje je tako zaostalo.«

»Pa pridem jaz orat,« se je ponujal sosed.

»Kaj bil« je ugovarjala mati. »Čehaki (fantje) so že močni, bodo že ti.«

»Prosim te, Tonek, kakor se Boga prosi.«

Vsi so pomolčali, kakor bi pričakovali zadnje odločilne besede.

Videl sem, kako je oče zamišljeno gledal mimo soseda in mimo matere nekam čez mizo, tja proti božjemu koticu, kjer je viselo staro razpelo.

In z nekoliko tišjim glasom, kakor bi stežka trgal besede iz sebe, je on, ki nam ni mnogo govoril o Bogu, a je ves Bogu živel, čez čas počasi spregovoril: »V božjem imenu, pa si odpustimo, kakor Bog nam odpušča.«

Prišli so v življenju dogodki, ki so me ranili v globočino srca. In se mi je zdelo, da skoro ni mogoče odpustiti in pozabiti. Tedaj sem se spomnil tistega resnega moža — malokdaj sem ga videl smehljajočega, glasno smejati se ga nisem slišal nikoli — našega očeta. In sem si rekel ob spominu nanj in na dogodek tistega jutra:

»Odpusti, kakor Bog tudi tebi odpušča.« Pripomba: žvegla = piščalka; lubje = drevesna skorja.

Za naše dijake

Od časa do časa lahko berete v časopisju notice, ki poročajo o velikih možeh, ki so bili v dobi svojega šolanja slabi učenci. Že več ko dvajset let zasledujem take vesti po listih.

Slišal se pa tudi še radikalnejše trditve: da se odličnjaki iz šolske dobe pogosto ne izkažejo v življenju in da dosežejo večje uspehe tako zvani srednji dijaki kakor boljši in najboljši. To teorijo o škodljivosti učenja sem zlasti čul od prebri-sanih dijakov.

Vsekakor bi bilo prav, da si glede te stvari pridemo na jasno. Kajti če imajo srednji učenci res boljše uspehe v življenju kakor tisti, ki jih v šoli znatno prekašajo, potem učitelji in starši ne ravnajo prav, če priganjajo učence k marljivosti in vestnemu izpolnjevanju dolžnosti.

Skušal sem sam sebi odgovoriti na vprašanje, v kakšnem razmerju so uspehi v šoli do poznejših uspehov v življenju, na ta način, da sem zbiral podatke o tem, kakšni so bili veliki možje po učnih uspehih kot srednješolci. Že vrsto let mi hodi to vprašanje po glavi. Ko sem se podrobneje bavil s slovensko slovstveno zgodovino, sem si izpisoval o naših odličnejših pesnikih in pisateljih tudi podatke o tem, ali so imeli že na srednji šoli uspehe, ki so bili v skladu z njihovo poznejšo veličino, ali pa je njihova pomembnost v življenju v nasprotju z njihovimi šolskimi izpričevali.

Ena stvar se bo bržkone nam vsem zdelala že naprej verjetna, še preden pričnemo podrobneje razpravljati o odnosu med uspehi v šoli in uspehi v življenju: namreč to, da so uspehi v življenju v večini primerov pač približno v skladu z uspehi v šoli in da je nesoglasje med uspehi v šoli in uspehi v življenju končno le izjema.

Preprosto razmišljanje nas vodi do tega sklepa. Kaj je odločujoče za uspehe v šoli? Prirojena nadarjenost, trdna volja, vztrajnost pri delu, ljubezen do dela in vsaj toliko trdno zdravje, da bolehnost človeka preveč ne ovira pri delu. To so pa činitelji, ki so prav tako odločilni za uspehe v življenju. Tudi tu je treba prirojene sposobnosti, tudi tu je treba krepko zgrabit za delo, s stisnjenimi zobmi iti preko ovir in težav; potrebno je zdravje, da človeka ne zapuste moči sredi obilnega dela in skrbi v odločilnih trenutkih.

Prav tako nas pa vsakdanja skušnja uči tudi, da večkrat ljudje, ki so nadarjeni, v mladih letih iz kakršnihkoli vzrokov ne pridejo do tega, da bi dosegli uspeh v šoli. Nekdo je n. pr. prav posebno nadarjen za en predmet (za glasbo, za matematiko, za študij literature), pa ga njegov predmet ljubljeneec tako prevzame, da zanemara vse druge. Niso redki primeri, da učenec ne najde učitelja, ki bi znal in mogel njegov talent buditi, voditi in razvijati; šola učenca bolj odbija kakor privlači; tak učenec težko najde pravilno razmerje do šole in se razmahne šele pozneje, ko sam najde brez pomoči od strani šole sebi primerno delo, kjer se lahko z uspehom uveljavlja. Tretji učenec živi v neurejenih domačih razmerah in se razvija šele, ko na kakršenkoli način ta ovira odpade. Četrti učenec je dosegel na gimnaziji odlične uspehe s pretiranim naporom svojih sil, tako da si je izpodkopal zdravje, še preden je prišel v življenje. V vseh teh primerih opažamo nesoglasje med uspehi v šoli in uspehi v življenju.

Toda nikar predolgo ne razmišljajmo o stvari v splošnem, ampak pogledajmo, kaj nam tozadevno govore primeri iz življenja! Vzemimo n. pr. nekaj imen iz naše slovstvene zgodovine in ugotovimo, ali so bili mojstri našega slovstva odličnjaki samo v poznejšem življenju ali že kot srednješolci.

Pričnimo s Prešernom! Na gimnaziji je bil vedno med prvimi odličnjaki. Prav tako njegov veliki nasprotnik Kopitar. Odličnjak je bil gimnazijec Levstik; med prvimi v razredu je bil vedno tudi njegov rojak Stritar. Z odličnim uspehom sta dovršila gimnazijo Jurčič in Gregorčič, oba rojena istega leta (1844). Gregorčič se je

sicer prvo leto ponesrečil v matematiki, kar je bila pač posledica nezadostne priprave v ljudski šoli, a pozneje se je vedno odlikoval. Slično se je godilo Finžgarju, ki sicer gimnazije ni prišel z odličnimi uspehi, pač jo je pa odlično nadaljeval in dokončal. Odlični učenci so bili Levec, Tavčar, Detela. Že kot gimnazijca sta pravačila velika škofa Slomšek in Jeglič. Vidimo torej celo vrsto odličnih in najodličnejših imen iz našega slovstva, ki so bila izmed vseh vidna prav tako v šoli kakor pozneje v življenju.

Napačno bi pa bilo seveda, če bi kdo mislil, da so samo bivši odličnjaki pozneje igrali večje vloge. Pogledajmo n. pr. Kreka! Samo enkrat je bil na gimnaziji odličnjak, zato pa je tudi enkrat imel popravni izpit, iz matematike seveda. Krek ni bil na gimnaziji odličnjak radi tega, ker je bila zanj gimnazija — prelahka in je višje razrede dovršil tako rekoč — brez učnih knjig.

Prav tako je tudi Ivan Cankar — padel prvokrat pri maturi (poleti in jeseni 1895) in jo je napravil šele leta 1896. Sicer pa Cankarjevo življenje na srednji šoli še ni bilo važno, če bi to storil kdo ob času, ko brezdvomno živi še nekaj njegovih sošolcev. Cankar je bil pač že kot realec tako predan slovstvu, da se ne čudimo, če je pri maturi padel iz fizike. Kako daleč so mu bili realni predmeti, razvidimo iz njegovega pisma bratu Karlu z dne 23. nov. 1896, ko opisuje, kako se mu je godilo kot študentu na dunajski tehniki: »Na tehniki sem bil kakšne desetkrat — in imel sem dovolj! Ni mi bilo dolgčas, ne, ampak naravnost gabilo se mi je. Prišel sem ven čisto neumen, zdelan, slabe volje, in to že zdaj, ko vsa stvar pravzaprav ni tako težka.« Klasičen primer, kako tudi ženialen človek, ves prevzet od svojega pravega poklica, za katerega živi in umrje, ne more doseči »šolskih uspehov«.

Tudi župančičevega življenja nisem preiskoval po šolskih katalogih. Ne čudil bi se pa, če bo tisti, ki bo to stvar storil, ugotovil, da je tudi nad župančičevim življenjem že v mladih letih kraljevala poezija in je le s težavo trpela poleg sebe razne šolske predmete.

Toda ali je pravilno, če smo navajali Prešernovo ime med onimi, ki so imeli v življenju uspehe? Ali ne ugovarja temu sam, n. pr. v Glosi? Ali ni imel več »uspehov« slepar, ki je lani še prodajal starino, nosil škatle, meril platno, trak na vatlje, pa si letos kupi graščino? Ali je mogoče govoriti o uspehu v življenju pri Cankarju, čigar nešteta pisma, priobčena v uvodu v njegove zbrane spise, kriče o — pomanjkanju denarja?

Gre pač za vprašanje, po čem preso-jamo uspehe. Če jih preso-jamo samo po — denarju, moramo reči, da so res mnogi izmed poprej omenjenih odličnjakov v šoli živeli in umrli brez denarja. Reči pa smemo morebiti tudi tole: če bi bili ti možje mislili, da morajo imeti denar, bi ga bili vsaj nekateri od njih lahko tudi imeli. Toda mnogi so prav radi tega dosegli tako obilne uspehe v življenju, ker — niso šli za denarjem. Kdo bo odrekal uspehe kakemu Kreku, kakemu Jegliču? Pa nobeden od njih ni zapustil toliko, da bi bili kriti pogrebni stroški. Z milijonskim premoženjem je imel posla Jeglič, a po njegovi smrti so na Finžgarjev predlog ljudje darovali namesto vencev prispevke, da bi se plačala njegova grobnica. Eden od znakov človeka večjega formata je tudi to, da na svetu svojih najlepših del ne vrši — zaradi denarja; da v primeru, če mora voliti med denarjem in med idealom, gre vedro za glasom notranjega klica.

Kaj so pravzaprav uspehi v življenju? Pribijmo samo to: povsem napačno bi bilo, če bi uspehe v življenju sodili po slavi, po denarju, po častnih službah. Uspehe v življenju ima tisti, ki kar najbolje izpolnjuje mesto, na katero je postavljen. Vzemite človeka, ki na njegovih močnih ramah sloni celo podjetje, cel urad, pa se

tako izčrpa in použije v delu, da ga ne poznata nobena literatura in ne širša javnost — ali ni to tudi uspeh v življenju?

Brez oklevanja pa radi priznamo tudi, da so često ljudje, ki niso imeli veselja do znanstvenega studija, pa so šli s par razredi gimnazije ali tudi brez njih na strokovno šolo in potem k trgovini, k obrti, dosegli v gmotnem oziru večje uspehe kakor njih tovariši, ki so šli skozi življenje z vseučiliško diplomom, pa lahko rekli s Prešernom: »Učeni stan je zaničvan.« To ljudem praktičnega življenja iz srca privoščimo, saj so v življenju prav tako potrebni gospodarski talenti kakor delavci in ustvarjalci idealnih vrednot. Statistika bi pa bržkone ugotovila, da tudi v praktičnih poklicih dosegajo največje uspehe tisti, ki se odlikujejo že kot učenci v svojih strokovnih šolah.

*

Dijaku bi pa želel reči tole: Če ti je Stvarnik dal nadarjenost, da brez pretirane napore dosežeš v šoli odlične uspehe, bodi vesel in Bogu hvaležen. Velika sreča je za človeka, če mu je mogoče, da izpolnjuje v kar mogoče polni meri svoje mesto na zemlji. Saj res itak življenje končno tako uči, da smo tudi takrat bili polni nepopolnosti, ko smo mislili, da smo res izpolnili svojo dolžnost. Vsak človek, ki zadovoljivo vrši svojo službo, spada med »boljše ljudi« in zasluži ugled in priznanje povsod, tudi pri svojih predstojnikih. V polni meri velja to tudi za dijaka. Samo enega naj tudi odlični dijak ne pozablja: da šola ne more dati vsega, kar je potrebno za uspehe v življenju; da se zato moraš zanimati za vse, kar te obdaja, preskušati svoje sposobnosti in najti pot, na kateri boš najlažje prišel do poklica, kjer boš »v svojem elementu« — pa naj potem zaslužiš malo več ali malo manj denarja in »odlik«. Kajti človek je srečen takrat, kadar dela, kar rad dela.

Božični popoldan v Ločah

Na praznik sv. Družine so prinesli Sela ni s svojo igro čevljar Martin in Slovenski božič veliko božičnega razpoloženja med nas. Okusno obnovljeno Pušnikovo dvorano smo napolnili radovedni gledalci iz pečniške, loške, štebenjske, brnške in šentlenartske fare. Zelo nas je razveselilo, da so bili med nami tudi gospodje župniki iz Pečnice, Štebna in St. Lenarta. Med tem ko smo se zbirali, je prva skupina selskih igralcev pripravila oder in sebe za igro. Nestrpno pa so čakali še na nekatere igralce, ki so se peljali skozi Rož. Ob času, ko bi se morala predstava začeti, pride telefonično sporočilo, da tiči voz z igralci nekje pred Podgorjami in ne more z mesta, ker je drug avto vanj trčil. Kaj sedaj narediti? Zamude bo najmanj poldrugo uro. Kaj bodo ljudje rekli? Ko so nam povedali, da bo vsled avtomobilske nesreče daljša zamuda, smo se sicer malo začudeno pogledali, toda nihče ni vstal, da bi šel domov. Ne radi tega, ker bi nam bilo škoda ristih šilingov za vstopnino, temveč zaradi igre in petja, o katerem smo brali v listih in ga poslušali v radiu na Sveti dan. In kako smo izpolnili to dolgo čakanje? Tudi to je bil lep dokaz srčne kulture našega ljudstva. Najprej so g. kaplan in Sel na kratko razložili vsebino in življenjski pomen igre o čevljarju Martinu, ki je pričakoval Gospoda Jezusa, in ga nevede pogostil in mu pomagal v vseh, ki so prestopili prag njegove borne delavnice. Nato pa so nam povedali, kako je nastala spevoigra »Slovenski božič«. Po teh razlagah pa nam je ostalo še časa. Videti in poslušati bi nas bili morali, kako smo to dobro uro izpolnili! Vsi smo igrali, vsi smo peli v dvorani. Selski pevci na odru — kar jih je bilo tu — so peli naprej in mi smo se jim pridružili. Vesele domače, potem pa lepe božične pesmi so zadonele po dvorani in v najboljšem razpoloženju smo dočakali igralce zamudnike.

Dolgo in obenem kratkočasno čakanje se je splačalo. Globoko ganjeni, duhovno obogateni z lepimi božičnimi slikami in melodijami v srcu smo se s pastirji vračali skozi noč na svoje domove.

Selskim igralcem in pevcom, ki so nas že na praznik Brezmadežne v Beljaku s svojo igro in petjem razveselili, njih neutrudnemu č. g. kaplanu ter č. g. prof. Miheliču v imenu vseh hvaležnih gledalcev prisrčen Bog plačaj in spet kdaj na svidenje v Ločah!

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

Mirko Javornik:

Ornitev

Te čase se mi vse pogosteje sanja zmeraj nekaj istega: da se vračam domov; v tisti kraj, ki je daleč in čudežen ko same sanje.

Spehan kakor človek, ki dolgo ni hodil, se ustavim ob začetku žalostne, obupane gmajne. Tam, kjer pot, držača v domači kraj, na mah poskoči na prvi obronek brega. Dan je še zgoden in ure bliže poldnevu ko večeru.

Na tistem prvem robu se oddahnem. Svetlo poletno zelenilo leščevja že ugaša. Nekaj noči sem se ga je bila že morala dotakniti jesen. Trava po gmajni je sklonjena in malo sežgana; sinji osat na gosto visi med njo. Drobnorumen in rožnato cvetje se niti z vonjavo ne oglašuje več izpod nje. Redke jagode na brinju so črne in črnina izdaja trpkost sladkobo.

Sence so se od leščevja stegnile dalje, kakor je bilo v navadi vso pomlad in poletje. A meja med senco in svetlobo je mila, nič kričeca; poleti je senca ostra ko kosa in svetloba boli v oči.

Kadar se leščevje po žlebovih in mejah razmaje, izza njega zardevajo jagode: jerebika, glog, makovnica, češmin, drenulja. Na nekaj hojah in borih so se novi vršiči stegnili lepo proti nebu.

Sonce je za to uro nizko, pa ne stoji tam, kjer naj bi bilo, če bi moralo že kmalu zaiti...

Ne da se mi naprej. Spet čez dolgo hodim domov na jesen kakor že tolikokrat. In zmeraj mi je bilo tako kakor v teh sanjah, naj sem prihajal od koder že: iz poletij ob morjih; z dolgih voženj po sinjini; iz blek in omamljive motnjave razkazujočih se velikih mest; od umetnin v kamnu, barvi in besedi, h katerim roma svet; od ljudi s pošastnimi in vabečimi usodami; od srečanj z nepoznanim svetom in nepoznanimi razodetji.

Vsako pot je bilo kakor zdaj. Jesen na gmajni, na jezeru, na poljih in nad kraji me nevidno objame in vzame vase. Še preden se dobro zavem, me prepriča, da je najlepše vračati se.

Jesen in dom sta ko pristan pod večer: ne želiš si drugega ko biti tam, pozabljati, spati, biti samo pri sebi...

Pustim pot, naj se zavija in pleza po svoji. Zavijem v breg in bi rad tudi v teh sanjah poiskal prvi stari spomin na poti domov.

Nekje prav ob stezi je med pokvečenim brinjem za dve pedi širok kamen. Vanj je globoko zajedena sled podrsavajočih človeških stopinj. Vdrta je tako, da nogó, če stopiš z njo vanjo, skoraj uklene.

Nikoli še nisem videl človeka tam, pa kadar sem hodil mimo v resnici ali v sanjah, so na tistem kamnu bila sveža znamenja.

nja neznanih nog. Tudi nocoj...

Kdo ve, koliko jih stopa dan za dnem na to sled in koliko jih je položno zdrsnilo po njej od tistih starodavnih, meglenih časov, ko so se povsod in tudi na tej gmajni zemlji porajale svete zgodbe!

Čisto jasno, ko da je zdaj, vidim tudi v teh sanjah tisto razodetje:

Še otrok sem nekdanji moral zdoma.

Nebo je bilo od jesenskega dežja težko, da je viselo čisto nizko, do žalostnih lip ob poti.

Vrh klanca sem se stisnil kapelici pod kap in se zagledal nazaj. Solze so me dušile, ko nisem od doma videl ničesar: ne zvonika nad krajem, ne jezera, ki je tiste dni prihajalo, ne prvih, prezgodnjih luči izpod nizkih streh, ne bele, plitve megle, ki sleherni večer vstane iz jezera in potuje ob gozdu za našim sencem. Vse je ostalo tam in neskončen se mi je zdel čas, ko bom brez vsega tega moral biti drugje.

Obračal sem sluh nazaj, da bi ujel iz oblakov tam doli kateri zvon ali krike jesenskih ptičev nad vodami. Žalosten sem čakal in čakal...

Ker je bilo začelo nesti postrani, sem se izpod kapa umaknil v votlo, starinsko lipo, kjer smo ob paši vedrili in kurili.

Ko sem stopil v deblo, sem brž prestrašen skočil nazaj.

Tam je čemela suha, visoka ženska, v črno oblečena, s težkim pokritim cekarjem pri nogah. Ena izmed tistih, ki jih človek sreča povsod po gmajni in po kolovozih, ki gredo vstric velikih cest. Če drugega ne nosijo, vedo novic z vseh koncev doline, vse lepših, vse hujših, vse prepričljivejših, kakor jih bereš v listih...

Ko je ženska videla, da sem se ustrašil, me je začela tolažiti. Vprašala me je, čigav sem, kam grem in zakaj sem žalosten, ko sem pa namenjen v lepši kraj in v šolo. Potem je rekla, da pojdeva skupaj.

Pred kapelico je obstala in nekaj iskala. Ko je našla, mi je stisnila v roko novček ter dejala:

»Vrzi v skrinjico tamle. Za srečno vrnitev, da bi spet vesel prišel domov.«

Spustil sem denar skozi špranjo v zidu. Skrinjice zadaj ni bilo in novček je veselo zavvenčkal po tleh. Zakotalil se je pred oltar in utihnil.

Ženska se je prekrizala, vzdihnila, potem sva jo ubrala dalje.

Ni mi bilo več tako težko. Veseli žvenket novca, ki je padel pred oltar, mi je ostal v ušesih ko poroštvo...

Pred kapelico sem hotel po poti, ki je ob ogradi zavijala na levo. Ženska pa je mahnila po stezi v gmajno.

»Mati, tod,« sem poklical, pa je odmajala in mi pomigala za sabo.

Ko sva prišla do tam, kjer se gmajna prelomi navzdol, je pustila še stezo ter stopila do nizkega brinja. Nekaj je iskala, potem pa je stopila postrani ter potegnila z nogo po kamnu.

Zaškripalo je in žena se je spet prekrizala. Nato je mignila, naj pridem bliže.

Začuden sem zavil tja in jo vprašaje gledal.

Ozrla se je vame in rekla:

»Še ti pojdi čez to stopinjo, da boš srečno rajšal po svetlu!«

Nisem je prav razumel in sem pogledal na tla. Zagledal sem stopinjo, v kamen izhojeno, za katero do zdaj nisem vedel, čeprav smo fantiči poznali tam sleherni grm in gnezdo.

Valentin Polanšek:

Topičnikov pastir

Topičnik je zadnji kmet vrh lobniške grape. Precejšnja gorska kmetija sega danes do Plešivca. Včasih je bila najbrž tudi še Topica, sosednji vrh vzhodno od Plešivca, last tega kmeta. Kajti besedi »Topica« in »Topičnik« sta si očitno v tesnem sorodstvu.

Nekoč je živel pri Topičniku fant, ki je bil posebej zloba. Bil je kozji in ovčji pastir. A poleg tega posla je še imel dovolj časa, da je nagajal, kjer je le mogel.

Pri sosedu Brečku se je prikradel v hišo in nanosil osata ter kopriv pod odejo poselskih postelj. Predstavljajmo si, kako so hlapci in dekle noreli, ko so utrjeni zvečer legali na to žgoče zelišče! Pri drugem sosedu, Benetku, je namazal kljuge vrat s smolo. Vselej neopazeno.

Doma pri Topičniku pa je bila stara Zarka, ki je z vsem srcem visela na tigrastem mačku. Tudi tega je dobil pastir v roke. Na prebrisan način je živali prilepil ter privezal prazne orehove lupine na šape. Zvečer potem jo je spustil na podstrešju. Domači so bili prepričani, da straši. Kakšno cepetanje in neznansko javkanje gori po tramovih, dol po stopnicah in zunaj v veži po podu! Nihče se ni upal iti pogledat. Nihče ni zatisnil očesa tisto noč! Žaljuči Zarki pa je šele po dnevih — ko je že jokala, češ kaka gozdna žival je požrla »muneja« — uspelo najti trpinčenega mačka. Navihani pastir pa se je seveda prebrisan znal izmotati iz vseh sumičenj. Jezik je imel nabrušen kakor britev!

Spodaj v mali planini je pasel pastir svojo drobnico. Ovce je skrivaj strigel in volno nosil v votlino v veliki skali. Pa je zapeljal gospodarja do skrivališča in lagal: »Poglej, kam so nanosili škrti nakradeno volno!« Topičnik je delal križe, pustil volno v nemar in zbežal domov.

Koze pa so bile spet in spet do suhega pomolžene, četudi so se pridno pasle po

Stal sem ob kamnu in gledal.

Ženska se je sklonila, me prišla za levo nogo ter podrnila z njo po kamniti stopinji. Potem je začela praviti:

»Kadar greš po stari cesti, ne pozabi stopiti na ta kamen. Potem boš povsod srečno hodil. To je Marijina stopinja.«

»Šla je nekoč od jezera sem po gmajni. Jezus ni mogel hoditi, brinje in kompava sta ga bodla. Morala ga je nositi. Bila je trudna in ko je prišla do tega kamenja, ji je spodrsnilo. Padla bi bila, da se ni kamen hitro vdal pod nogo. In njena stopinja je ostala tukaj. Kdor gre tod, pa stopi po njej, povsod srečno hodi in obstane.«

(Dalje prihodnjič)

bujno zelenih bregovih. Paglavec je v drugi zijalki našel kotanjo, podobno veliki posodi. To je skrbno zamazal z ilovico, da ni spuščala. Doma je ukradel leseno brento in z njo nosil nakradeno mleko v skrivališča. Molzel pa je kar v svoj oguljeni klobuk. To skrito zalogo mleka pa je našla sama gospodinja Topičnica, seveda le slučajno. Pa ji je pobalin to natvesti: »Joj, tukaj nabirajo žalik žene mleko!« Topičnica je seveda to raco požrla. Zbala se je in jo pobrisala domov.

Nekoč pa se je fant spravil z drugimi mladci nad volčje kosti, katerih je baje bilo dosti v Vinklnovi zijalki. Je to votlina s pravimi kapniki na vzhodni strani Hojnikovega vrha. V njo se pride, ker je vhod navpično dol, samo po smrekovem vrhu, katerega je treba prej na dolgo oklesati, da se uporabljata kot neke vrste lestev, kot jih imajo še dandanes ponekod po kmetih pri obiranju česenj.

Fantje so zlezli najprej noter, pastir pa zadnji. Ko pride na vrsto, potegne lestev nazaj ven — in pusti one siromake dolgo notri. Končno je hudobnež plezal na stolpasto skalo v Topičnikovih čerch in nalašč začel klicati na pomoč, češ da ne more dol. Prvič so prileteli vsi domači. Pastir pa je skočil raz skalo in se jim posmehoval. V drugič pa so prišli sosedovi, ker se Topičnikovi niso pustili več vleči za nos.

A v tretje pa ni bilo nikogar več. Skalnat stolp pa se je dvigal in dvigal, tako da je bil višji od najstarejšega macesna. Pastir je vpil cel dan — zaman; celo noč — zastonj...

Ko ga po dnevih ni bilo od nikoder, so ga začeli domači in sosedovi iskati. Zaman. Na vrh skalnatega stolpa pa ni mogel nihče. Pa se tudi nobeden ne bi upal. Tako stoji še danes pod Topičnikovim stanom tisti stolp iz skale. In še danes se imenuje ta čer »Topičnikov pob«.

JULES VERNE:

111

Potovanje na Luna*)

— Ker se takrat čas luninega vrtenja okoli osi povsem verjetno ni ujemal s časom njenega kroženja okoli zemlje kakor sedaj. Zaradi tega je namreč zdaj vsaka točka na lunini površini 15 dni izpostavljena sončnim žarkom.

— Dobro! je rekel Nicholl. Toda zakaj tedaj obe gibanji nista trajali enako dolgo in zakaj sta sedaj enaki?

— Zato, ker enako trajanje obeh gibanj povzroča zemljina privlačnost. Kdo pa lahko dokaže, da je bila zemljina privlačnost dovolj močna, da bi spremenila lunino gibanje že takrat, ko je bila zemlja še v plinastem stanju?

— Tako je, je odvrnil Nicholl, in kdo lahko dokaže, da je bila luna od nekdaj zemljina spremljevalka?

— In kdo nam pravi, je vzkliknil Michel Ardan, da ni bilo lune že zdavnaj pred zemljo?

Domisljija je splavala v neskončno področje domnev. Barbicane jo je hitro ustavil:

— To so, je dejal, preučene teorije in vprašanja, ki jih ni mogoče rešiti. Ne spuščajmo se vanja. Mislimo si le, da je bila prvotno privlačnost manjša. Zaradi neena-

komernega luninega vrtenja okoli osi in kroženja okoli zemlje so se takrat dnevi in noči lahko menjavali v podobnem redu, kakor se zdaj vrstijo na zemlji. Toda tudi brez tega, je bilo možno življenje.

— Potemtakem, je vprašal Michel Ardan, je človeštvo na luni izginilo?

— Da, je odgovoril Barbicane. Potem ko je živel več stotisočletij. Nato se je ozračje polagoma redčilo, na lunini površini je zmanjkalo življenjskih možnosti, kakor bodo zaradi ohlajanja nekoč izginile tudi na zemeljski krogli.

— Zaradi ohlajanja?

— Prav gotovo, je odvrnil Barbicane. Z ugašanjem notranjega ognja in z združenjem razbeljenih snovi se je lunina skorja ohlajala. Polagoma so se javljale tudi posledice tega pojava: izginjala so organska bitja in krčilo se je rastlinstvo. Ozračje se je kmalu razredčilo. Prav verjetno ga je s svojo privlačnostjo odtegnila zemlja. Zmanjkalo je zraka in zaradi izhlapevanja je izginila voda. V tisti dobi na luni ni bilo več življenjskih možnosti in zato tudi življenja ni bilo. Na luni je svet zamrl in takega vidimo še danes.

— In praviš, da tudi zemljo čaka enaka usoda?

— Prav verjetno.

— Kdaj pa?

— Kadar zaradi ohlajanja na zemeljski skorji ne bo več življenjskih možnosti.

— Ali so izračunali čas, kdaj se bo ohla-

dil naš nesrečni sferoid?

— Seveda.

— In ti poznaš te račune?

— Poznam.

— Povej vendar že, dolgočasni učenjak, je vzkliknil Michel Ardan; pustiš me, da umiram od nestrpnosti.

— No, dragi Michel, je mirno odvrnil Barbicane. Znano je, za koliko pade temperatura na zemlji v sto letih. Po nekih računih bo povprečna temperatura padla na ničlo v 400.000 letih.

— V 400.000 letih! je vzkliknil Michel. Zdaj sem se oddahnil! Res si me bil prestrašil. Ko sem te poslušal, sem že mislil, da nam ne ostane več kot 50.000 let življenja na zemlji.

Barbicane in Nicholl se nista mogla zdržati smeja nad skrbmi njunega sopotnika. Tedaj pa je Nicholl, ki je hotel priti do sklepa, znova postavil drugo vprašanje, o katerem so razpravljali.

— Ali je bilo kdaj življenje na luni? je vprašal.

Komisija je soglasno odgovorila z »da«.

Vtem ko so razpravljali o premnogih precej drznih teorijah, so se na splošno držali zamisli, ki jih je znanost že priznala, se je izstrek naglo bližal luninemu ekvatorju, pri tem pa se nenehno oddaljeval od lunine površine. Prelelet je Viljemovo goro in v razdalji 800 kilometrov 40. vzporednik. Nato je na desni pustil za seboj

Pitatus na 30. stopnji južne širine, prelelet severni del Morja oblakov in plaval nad njegovim južnim predelom. Na svetli beli površini polne lune so se nejasno kazale razne vulkanske gore: Bouillaud, Purbach s svojo skoraj kvadratasto obliko in osrednjim žrelom in Arzachel, čigar notranja gora se sveti v nepopisnem blišču.

Ker pa se je izstrek neprestano oddaljeval, so slednjič gorski obrisi izginili potnikom izpred oči, v daljavi so se gorovja stopila drugo v drugo in od nenavadne, čudne in prekrasne podobe zemljine spremljevalke jim je kmalu ostal samo še neizbrisen spomin.

Devetnajsto poglavje Brezupen boj

Nemo in zamišljeno so Barbicane in njegova tovariša dolgo opazovali ta svet, ki so ga gledali samo od daleč ko Mojzes deželo Kanaansko in od katerega so se oddaljevali brez možnosti povratka. Izstrek je spremenil svoj položaj glede na luno in njegovo dno je bilo zdaj obrnjeno proti zemlji.

Ko je Barbicane ugotovil to spremembo, se je silno začudil. Če je krogla v elipsi krožila okoli lune, zakaj se ni k njej obračala s svojim težjim koncem, kakor se obračala luna proti zemlji. Pojav je bil nerazumljiv.

(Dalje prihodnjič)

Obračun in načrti KELAG-a

Naloga Koroške deželne električne družbe je, koroškemu prebivalstvu, prav poseben pa gospodarstvu, zagotoviti redno in zadostno oskrbo z električno energijo, brez katere si sodobnega življenja danes sploh ne moremo predstavljati, je v svojem otvoritvenem govoru na tiskovni konferenci, ki jo je sklicala Koroška deželna električna družba (KELAG), izjavil direktor ing. Matt.

Dir. Pachner je nato podal gospodarski položaj družbe, ki je zdrav ter na kratko obdelal proračun za leto 1960. Njeni dohodki bodo znašali 294 milijone šil., (od tega 260 milijonov iz dobav električne energije). Izdatki bodo pa znašali 302 milijona šil., kar da primanjkljaj 8 milijonov šil., katerega bodo pa krili s pomočjo kreditov.

Omenil je nadalje, da je bila deželna družba razmeroma pozno ustanovljena (leta 1948) ter je prevzela zelo obremenjeno dediščino kopice malih elektrarn z zastarelimi napravami ter nezadostnim razdelilnim omrežjem.

Doslej je bilo vloženih skupno za izgradnjo razdelilne mreže okrog pol milijarde šilingov. Število potrošnikov elektrike nagle raste in jih je v minulnem letu bilo 95.000, v tem letu pa bo to število predvidoma še narastlo. V vsej deželi je sedaj 7500 km električnih napeljav in blizu 1200 transformatorskih postaj. Približno 4000 gospodarstev oz. hišnih enot pa še čaka na električno luč.

Dir. ing. Jeran je podal splošno sliko investicijskih načrtov za tekoče leto. V prvi vrsti je omenil modernizacijo in razširitev elektrarne Schütt na Zilji pri Beljaku, ki bo znatno povečala delež lastne proizvodnje toka. Storilnost te elektrarne bo podvojena. Investicijski stroški bodo znašali 70 milijonov šil. Gradbena ter montažna dela bodo trajala dve leti. V proračunu za leto 1960 je v ta namen predvidenih 40 milijonov šil. Nadaljnih 32 milijonov šil. bo KELAG prispevala k gradnji elektrarne Kazaze na Dravi.

Dobrih 55 milijard v letu 1960 bo šlo za izboljšanje in izpopolnitev razdelitvene mreže, predvsem za modernizacijo in ojačitev elektrovodov, za gradnjo popravilnic, skladišč, transformatorjev in modernizacijo varnostnih naprav. Posebno boleče vprašanje je elektrifikacija predelov, kjer sedaj še neomejeno kraljujejo petrolejka in drugi pomožni viri razsvetljave in pogonske energije. Dir. ing. Jeran je dejal, da je za ta namen predvidenih za direktne priključke ter naprave, ki posredno služijo temu namenu, 9,4 milijonov šil. De-

jal pa je, da je gospodarska rentabilnost teh priključkov zelo nizka, kajti pogosto znašajo stroški za napeljavo elektrike v osamljenih gorskih predelih od 20.000 do 200.000 šil., dočim znaša poraba toka morada okrog 1000 šil. letno. Vendar se družba trudi, da v okviru danih možnosti tudi na tem področju izvrši svojo nalogo.

V debati, ki se je nato razvila, so številni govorniki poudarili, da vprašanje elektrifikacije odročnih predelov ni samo ne zadeva samo rentabilnost električnega priključka. Ta utegne za električno družbo samo biti nerentabilen, vendar je danes električna energija neobhoden pogoj za gospodarsko vključitev zaostalih predelov dežele ter njih napredek. Dandanes je gospodarstvo dežele in države že tako povezan organizem, da ne more trpeti na sebi takih belih lis brez elektrike, ki bi bile še vnaprej leglo gospodarske zaostalosti in vzrok propadanja teh predelov. Se razume, da bi morale biti k tej nalogi pritegnjene tudi druge javne in privatne ustanove. Kajti gospodarska ozdravitev teh predelov in njih polna vključitev v gospodarski proces bi prinesla koristi vsem, med drugim

jo teh predelov tudi načelo gospodarske izravnave.

Končno je dipl. ing. Nedbal v temeljitem referatu podrobno obrazložil posamezne investicijske postavke letošnjega programa.

Za zaključek še nekaj števil: V letu 1959 je KELAG nudila potrošnikom 515 milijonov kwh toka, od katerega je sama proizvedla v lastnih elektrarnah 139 milijonov kwh. V prihodnjih letih se bo razmerje med tujim tokom in lastno proizvodnjo izboljšalo v prid slednje, kajti potem, ko je bila v glavnem izgrajena razdelilna mreža in s tem zagotovljena dobava toka potrošnikom, bo mogla družba posvetiti še večjo pažnjo izgradnji lastnih elektrarn in s tem ustvariti vse pogoje za znižanje cene toka potrošnikom.

Iz našega dnevnika:

(Nadaljevanje s 4. strani)

govarjali sva se o božiču. Med drugim mi je pa tudi povedala, kako je prišla do te bolezni.

Pred dvajsetimi leti se je močno prehladila. Vsa za delom, se za to »malenkost« sprva ni brigala, dasi so ji ljudje prigovarjali, naj vpraša zdravnika. Bolečine v prsnem košu so se stopnjevale in čez leto dni so ji odpovedale noge. Tudi zdravnik ji ni mogel več pomagati. Hromel je ud za udom. Zdaj giblje le še dva prsta. Glava je še zdrava. Njene misli so usmerjene na Boga. Prešle so tudi na brata in sestro,

»Kar ste storili kateremu teh mojih najmanjših bratov, ste meni storili.« V te Zveličarjeve besede izzvani tudi igra »Kjer ljubezen, tam Bog.« Lepoto in osrečujočo resničnost teh besedi boste lahko tudi vi doživeli s selskimi igralci

v nedeljo 31. januarja ob 2. popoldne

v Kolpingovi dvorani v Celovcu

Pevci-koledniki, prav tako Selani, pa vam bodo zapeli z zaključenimi be sedami kantate »Slovenski božič« svoje voščilo:

»Jezus vam bo sedež dal,
v Njega imenu pojemo zdaj:
Naj bo vaš patron vselej!«

Vi pa jih nagradite s svojim obiskom in darom za njihovo novo farno cerkev. — Na svidenje!

tudi industriji sami. Povečala bi kmetijski in gozdni proizvodni potencial in s tem pa tudi kupno moč teh predelov in njih sposobnost za odjem industrijskih proizvodov. Povrh tega pa zahteva elektrifikaci-

ki pravita, da nas je Bog zato poslal na svet, da njega ljubimo in nosimo križ, ki ga nam on pomaga nositi. Naše darovanje je v tem, da delamo pokoro za grešnike. V tej hiši ne slišite pritožbe, ne zaradi bolezni, niti zaradi pomanjkljive strežbe. Vse tri veče prava bratska ljubezen. Veseli so, da sploh žive. Gospodinja, sama že pri tleh, pravi: »Da bi le še moja bolnica tako dolgo živel kakor jaz!«

To je junaštvo ljubezni, ki ga je videl tudi prevzvišeni nadpastir ob sv. birmi v Št. Janžu. Po cerkvenih opravkih je obiskal še to hišo, dolgoletni bolnici v tolažbo. V meni pa je ob zadnjem Nežinem obisku dozorle sklep, da bom bolnici odselej še raje pomagala in ji postregla. Molila bom pa tudi, da Bog to trpljenje spremeni v večno srečo.

DOBRLA VES

Na praznik Treh kraljev je igralska skupina farne mladine uprizorila podučno igro »Počeni prstan«. Farna dvorana je bila do zadnjega kotička zasedena. To je znamenje, da ljudje radi gledajo lepe igre. Igralci in igralki so pa svoje vloge tudi izvrstno podali. Tako živo so se vživeli v igro, da so mnogim gledalcem zaleskele solze v oči. Kako lepo je vendar, če se mladina vadi v nastopu na odru ali obiskuje dobre igre in ne druge spolzke in pohujšljive predstave! Omeniti moramo še, da je farna mladina ves čisti dobiček naklonila za misijone.

Hoover Alfa-pralni stroji, živalni stroji, kolesa raznih znamk in nadomestni deli, mlini, drobilniki, posnemalniki, molzni stroji in vsi ostali kmetijski in gospodarski stroji, najceneje pri

Johan Lomšek

Št. Lipš. Tihoja, p. Dobrla ves

— Plačila tudi na ugodne obroke —

Filmska ocena

ZNAKI ZA OCENO FILMOV: I = priporočljiv za vse; Ia = priporočljiv za odrasle in zrelejšo mladino; II = za vse; III = za odrasle in zrelejšo mladino; IV = le za odrasle; IVb = za odrasle s premislekom; V = odsvetujemo; VI = odklanjamo; + ga priporočamo; ++ film je res vreden, da si ga ogledamo.

BOROVLEJE:

Sobota, 30. I.: Hier bin ich — hier bleib ich. (III). — Nedelja, 31. I.: Die ideale Frau. (IV).

BISTRICA V ROŽU

Sobota, 30. I.: Verbrechen nach Schulschluß. (V). — Nedelja, 31. I.: Der Sündenbock von Spatzhausen. (IIa). — Sreda, 3. II.: Der achte Wochentag. (V).

PLIBERK

Sobota in nedelja, 30. in 31. I.: Salzburgerische Erbschaft. (III).

ŠT. JAKOB V ROŽU

Sobota in nedelja, 30. in 31. I.: Der Wilderer vom Silberwald. (III). — Torek, 2. II.: Präriebanditen. (III).

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

NEDELJA, 31. I.: 7.30 Duhovni nagovor. — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo. — PO-NEDELJEK, 1. 2.: 14.00 Poročila, objave, pregled sporeda. — Kogar zanima. 17.55 Za našo vas. — TOREK, 2. 2.: 14.00 Poročila, objave. — Solistične skladbe. — SREDA, 3. 2.: 14.00 Poročila, objave. — Domači vrt. — Kar želite, zaigramo. — ČETRTEK, 4. 2.: 14.00 Poročila, objave. — Mladina igra. (Igra Mladinski akordeon-orkester Ljudske visoke šole v Beljaku.) — PETEK, 5. 2.: 14.00 Poročila, objave. — Zabavna glasba v 2/4 in 3/4 taktu. — Iz popotne torbe: Pri tujih narodih v gosteh. — SOBOTA, 6. 2.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. 18.15 Žalost in veselje. (8.) — NEDELJA, 7. 2.: 7.30 Duhovni nagovor. — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

GLEDALIŠČE V CELOVCU

Petek, 29. 1. ob 20.15 uri: Die schöne Helena, opereta (premiera). Sobota, 30. 1. ob 20.15 uri: Der Meisterboxer, komedija. — Nedelja, 31. 1. ob 15.00 uri: Die schöne Helena, opereta. — Sreda, 3. 2. ob 20.15 uri: Therese Krones, ljudska igra (poslednjič). — Četrtek, 4. 2. ob 20.15 uri: Die schöne Helene, opereta. — Petek, 5. 2. ob 20.15 uri: Der Zerissene, (premiera). — Sobota, 6. 2. ob 20.15 uri: Die schöne Helena, opereta. — Nedelja, 7. 2. ob 15.00: Die Entführung aus dem Serail, opera.

„LEPA HELENA“ PRIDE V CELOVEC

Za pustni čas je mestno gledališče pripravilo uprizoritev duhovite operete „Lepa Helena“, v kateri Jacques Offenbach presaja starodavno grško pripovedko v moderni svet in se na vever, čeprav včasih piker način norčuje iz slabosti ljudi, med katerimi pogosto lepo zunanost spremlja notranja praznота. Vendar ni namen te operete zbujati v gledalca mrke misli, temveč mu hoče na šegav način pokazati lastnosti človeka. Zato Offenbachova parodija ne boli, ampak razvedri obiskovalca.

Celovško predstavo je režiral Fred Schulze-Holz, dirigentsko palčico bo pa vihtel Theo Haslinger kot gost. Poleg nekaterih gostujočih igralcev sodelujejo najboljše moči stalnega celovškega ansambla.

MALI OGLASI

Vsako sredo in četrtek ENODNEVNE PISCANCE naslednjih pasem: bele amerikanke, Leghorn, italijanke jerebičaste barve, Amrocks (Barred Rocks rjavo-belo pikčaste), dobre jajčarice in tudi za pitanje. Nadalje tudi temnorjava Rodeländer, New Hampshire (zlata Amerikanke), bela Sussex s črno-progastim vratom, bela White Rocks, izborna kokoš za pitanje, specialne križanke Carnish za pitanje, Sulmtaler, kakor tudi 3 mesečne mlade kokoši gornjih pasem dobavlja

GEFLUGELZUCHT UND MASTANSTALT

ELBLHOF, F. J. ZUBER,

Klagenfurt, telefon 23-70.

Moške srajce namesto 70.— šil. sedaj samo 29.— šil. in še mnogo ostankov v razprodaji pri SATTLER, Klagenfurt, am Heuplatz.

Nudim stanovanje zakonskemu paru brez otrok proti odplačilu s kmetijskim delom. Ponudbe na Sturm, pd. Jesenik, Lipa pri Vrbi (Lind ob Velden).

Passap Automatic, kiter enostaven in zanesljiv, uživa svetovni sloves pri SATTLER, am Heuplatz, Klagenfurt.

Kri teče v Alžiru (Nadaljevanje s 1. strani)

mož najboljših čet, med njimi slovite divizije »padalcev« (Fallschirmjäger). Njim nasproti stoji sicer manjša, a dobro oborožena in izvežbana uporniška vojska, ki jo cenijo na 40.000 mož. Uporablja takozvano gveriljsko taktiko. V malih skupinah napada osamljene francoske postojanke, reže telegrafске žice, prestrzva transporte po cestah. Kadar pa se zbere proti njim večja francoska sila, se pa bojem izmikajo. Se razume, da tisti, ki pri tem največ trpi, je civilno prebivalstvo. Spočetka so uporniki imeli težave s preskrbo orožja in streliva, toda kmalu so se vmešale velike sile, ki pod roko podpirajo alžirske upornike. Vsaka namreč ve, da bo končno Francija morala popustiti in si hoče na ta način zagotoviti novo postojanko v Severni Afriki. Posebno vnete so pri tem Sovjetska zveza in njeni sateliti, kajti s podporo alžirskih upornikov izvajajo pritisk na Francijo in slabijo Atlantski pakt.

Ko so se slabotne francoske vlade končno le odločile za usodni korak pogajanj z uporniki, je 13. maja 1958 izbruhnil upor v Alžiru in Franciji sami. Pokorščino je odpovedala celo vojaščina v Alžiru, na katere čelo se je bil postavil general Massu, poveljnik padalcev ali »parase«, kot jih kratko imenujejo Francozi. Zvezal se je z ekstremnimi alžirskimi Francozi in ob podpori nacionalističnih krogov v Franciji poklical na oblast generala De Gaulle. Upali so, da bo francoski junak iz zadnje vojne mogel z ognjem in mečem zadušiti alžirski upor. Toda po dobrem poldrugem letu poskusov je De Gaulle, ki je kljub slovesnim in mogočnim besedam in veliki trmi, vendarle vojaški in politični realist, uvidel, da vojaška zmaga nad uporniki ni

dosegljiva. Začel je pogajanja z uporniki. Na to so general Massu in njegovi pristaši začeli groziti z novim uporom. General De Gaulle je minulo soboto poklical Massuja v Pariz in ga odstavil.

Naslednji dan je res izbruhnil v Alžiru nov upor. Na glavnem trgu v Alžiru se je zbrala 50.000 glava množica in zahtevala odstop De Gaulle in povratek Massuja. Nenadoma so pa na trgu zaregljale strojnice in prve žrtve so se v krvi zvijale po tleh. Kdo je prvi začel streljati, se ne ve, ker uporniki pravijo, da so to bili vojniki tujske legije, vojaško poveljstvo pa trdi, da so bili to demonstranti. Vojaško poveljstvo je po več brezuspešnih pozivih na množico, da se naj razide, proglasilo obsedno stanje.

Med streljanjem se je večina množice razbežala, le okrog 800 za vse odločenih mož se je zabarikadiralo v zasilnih utrdbah, ki so si jih zgradili na trgu in bližnjih poslopjih. Doslej je bilo 27 mrtvih in 150 ranjenih. Med njimi so demonstranti, vojniki in orožniki.

V Alžiru divjata sedaj dva upora. V vsem obalnem pasu je bila razglašena generalna stavka in tudi v drugih mestih so se francoski uporniki zabarikadirali v javnih stavbah. V hribih pa z nabasanim orožjem čakajo arabski uporniki in gledajo, kako se Francozi sami med seboj pobijajo. Muslimansko prebivalstvo se je poskrilo po hišah. Pariška vlada ni pričakovala tako silovitega odpora v Alžiru in izgleda, da se je celo vojaških edinic po prvi odločnosti polastil dvom. Zato se De Gaulle lahko zaneše samo — na tujsko legijo. Alžir je znova pahnul Francijo v težko krizo, ki jo bo prizadela na znotraj in na zunaj.